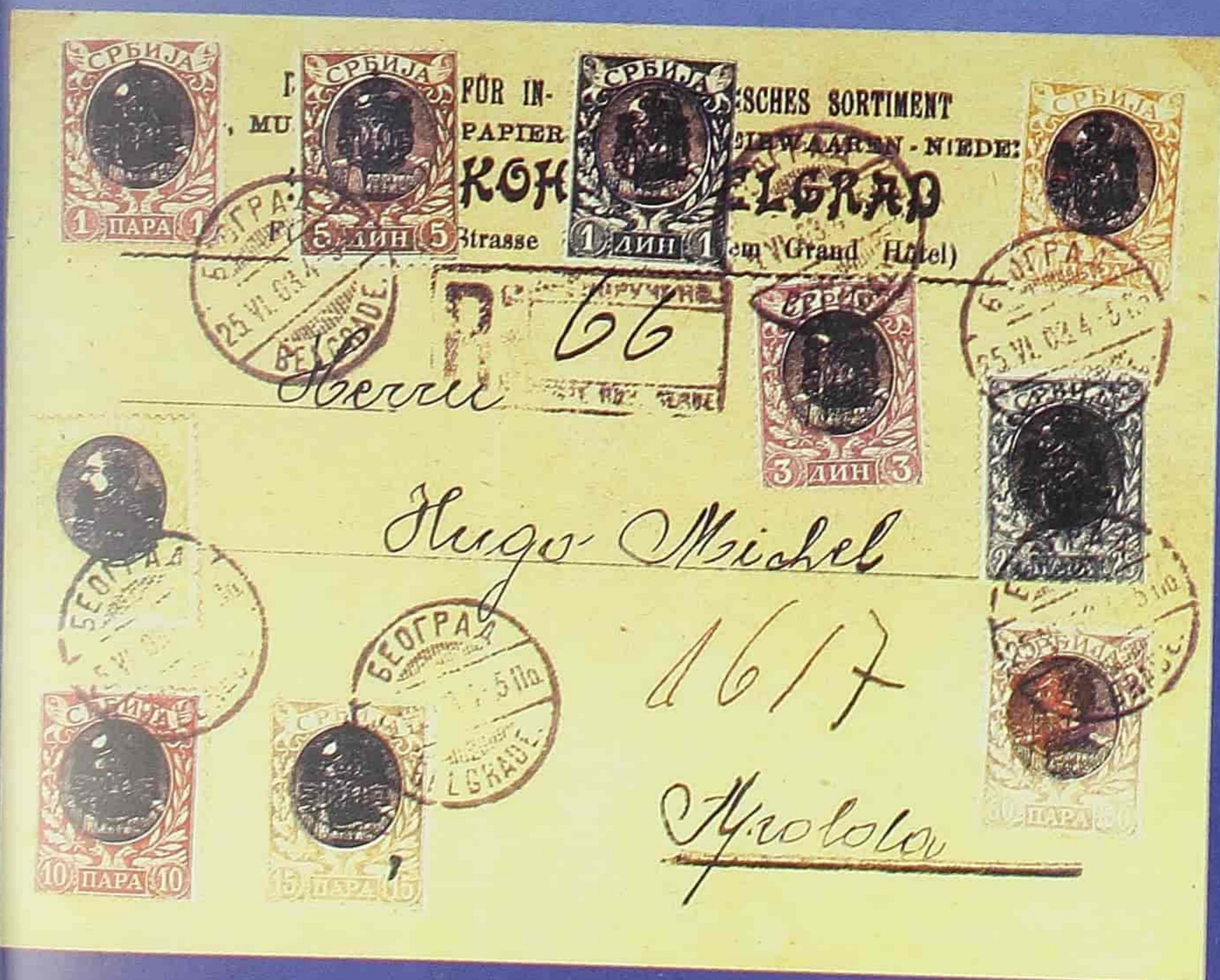

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ДАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

225/226

ЈАНУАР 1996.

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA часопис Савеза филателиста Србије
Примерак 15 динара.

FILATELISTA Trimonthly Journal

Published by Union of Philatelist of Serbia, address: 11000 Beograd, Yugoslavia

Издавач: Савез филателиста Србије. Сремска б/IV. 11000 Београд,
Телефон (011) 638-751

Редакцијски одбор: Ненад Килибарда, Војин Вишацки, Ђорђе Радичевић,
Др Мирко Царац, Зоран Бошковић, Владислав Радаш

Графичко решење корица: академски сликар Димитрије Чудов
Главни и одговорни уредник и технички уредник: Војислав Беговић

Штампа: *tekom*, Београд, Церска бр. 95а

На корицама: Препоручено писмо са комплетном серијом марака помоћног издања, са претиском грба преко лика краља Александра Обреновића, послато са београдеке поште првог дана издања (25. VI 1903).

ЈУФИЗ VIII Београд 1995.

Часопис ФИЛАТЕЛИСТА, златна медаља

S RB

SRPSKA EXPORTNO RAZVOJNA BANKA A.D. 11000 Beograd, 14. decembra 59,
Tel: 011/459 690, 458 753, 458 334 Fax: 011/4448 075 Žiro račun: 40802-620-0-698

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

ЈАНУАР 1996.

225/226

Реч уредника

На самом крају минуле године видели смо Осму југословенску филателистичку изложбу. Овај велики, дуго припреман и до последњег момента неизвестан пројекат окупио је, током вишемесечних припрема, импозантан број излагача, филателистичких стручњака и сарадника. Поводом одржане изложбе, у овом броју доносимо неколико написа, који из различитих углова осветљавају овај догађај.

У предвечерје "Јуфиза", затворена је изложба чланова "Српског филателистичког клуба". Остаће забележено да никада раније једна клубска изложба није привукла толику пажњу филателиста и културне јавности. Био је изложен филателистички материјал који припада историји српске поште.

До сада највећи успех на међународном плану остварили су наши излагачи на Светској изложби у Сингапуру; две златне медаље (Ј. Величковић: "Црна Гора 1874 - 1916" и М. Мрђа: "Таксене марке Србије").

Већ у овој години, наше излагаче очекују нове изложбе: Севиља, Атина, Осло, Инстамбул... Изложбе стоје испред и иза свега што одређује смисао стварања збирки.

Запажамо постепено оживљавање унутрашњег тржишта, што свакако, олакшава набавку филателистичког материјала. Познаваоци тврде да је у благом порасту филателистичка размена и промет филателистичког материјала, уопште. Томе иде на руку већи број филателистичких сусрета, у односу на ранији период. Бележимо, такође, занимљиву понуду нашег материјала, на иностраном тржишту. Свака иоле значајнија аукција у Европи, укључује и ставке нашег инетерсног опсега. Нешто од тога успева да се купи и врати у земљу.

Издавач овог часописа све теже излази на крај са сталним повећањима цена графичких услуга. Последње, које укључује и повећање стопе пореза на промет, са 9 на 26 одсто, до краја је исцрпило наше материјалне могућности. Спонзори, чије рекламне поруке објављујемо на страницама овог броја, помогли су да "Филателиста" и овога пута стигне до својих читалаца.

ИЗЛОЖБА С УКУСОМ ПРАЗНИКА

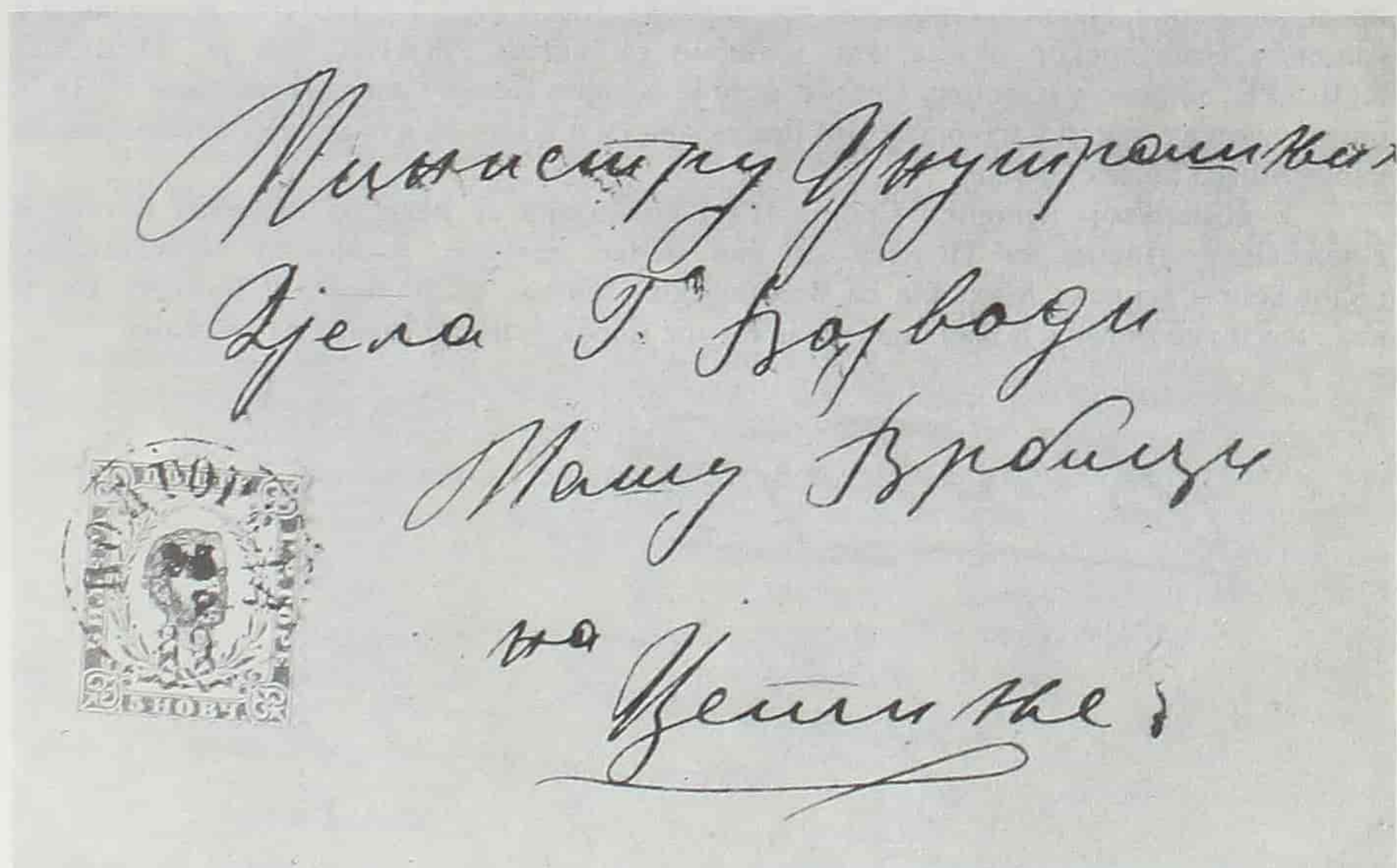
Када једна велика изложба, иза себе остави доста опречних мишљења и на извештај начин подели стручњаке, у погледу свог домета, онда је то не само знак значајног интересовања које је за њу показано, већ и наговештај веома ангажованог односа у корист филателије. То се управо догодило са ЈУФИЗ-ом VIII који није престао да буде актуелан и после поделе награда и службеног завршетка изложбе.

Неколико пута утврђиван па затим мењан термин отварања, да би на крају било промењено и само место одржавања изложбе, нису прошли без утицаја на број и квалитет збирки које су биле изложене. Чак девет излагача су у последњем моменту отказали учешће. Међу њима су и они чије би збирке, како се процењује, конкурисале за високе награде. У таквим околностима нађено је решење, да се кроз нешто блажи селекциони критеријум прихвате и оне збирке, које по свом крајњем дometу не могу понети више од "потврде о учешћу". Остаје питање: да ли је таква одлука донесена на уштрб квалитета? Мислимо да није, јер се ради о свега 2 или 3 одсто изложеног материјала, који није могао битно утицати на укупну, веома повољну слику. Простор у којем је изложба постављена и сам распоред изложака унеколико су помогли да разлике између појединих збирки постану још изразитије. Можда је то и добро, јер се не сме изгубити из вида да је сваки ЈУФИЗ такмичарска изложба, и да је коначно њен циљ да генерише квалитет уз врло строга правила излагања.

Међу филателистима, који у дужем периоду прате наше највеће изложбе, ЈУФИЗ VIII ће остати запамћен као изложба која је донела доста излагачког освежења. Домаћој филателистичкој јавности представљено је неколико нових збирки и излагачких имена, чија је промоција била више него успешна. Поред тога, радује сазнање о значајном напретку већине излагача, у познавању филателистичког материјала, степену истраживања, презентацији и другим елементима значајним за композицију и крајњу оцену изложка. Видели смо збирке, које без сумње указују на постепено обнову временом осиромашених домаћих филателистичких фондова. Споменимо само неке: "Црна Гора 1874 - 1913", Д. Јањетовића; "Босна и Херцеговина 1879 - 1905", Ђ. Радичевића; "Руком писане поште, ручне ознаке и специјалне доставе, у Србији до 1866", М. Петровића... Поред наведених, још један број збирки, које су први пут изложене такође је веома солидно оцењен. Радује сазнање да се филателистички материјал, који је у једном дужем периоду масовно изношен из земље постепено враћа и попуњава ауторске фондове и захваљујући оваквим изложбама, као део културног наслеђа, проналази свој пут до све бројније филателистичке публике. На овој изложби, могли смо видети филателистичке објекте, који по свом историјском садржају и естетској вредности заслужују изузетну пажњу.

Велика златна медаља и Велика награда (Гран при) додељена је г. Георгу Немету из Кикинде, за изложак "Кнежевина Србија". Истом излагачу припало још једно "велико злато", за изложак "Мађарска ваздушна пошта до 1939. године". У најужем избору за велику националну награду, налазио се и изложак "Црна Гора 1874 - 1913", г. Д. Јањетовића.

И неколико констатација везаних за саму поставку. Остварена је добра прегледност изложбе: централни део, први и други прстен. Нажалост, неадекватно осветлење захтевало је приличан напор код посетилаца, који су се задржавали на детаљима или покушавали да прочитају текст који је потписивао поједине објекте. Спајање поштанске историје и традиционалне филателије, у једну такмичарску класу, као што је то овај пут учињено, може да створи одређене недоумице, за разлику када су то наглашено две ствари, па се и излошци припремају за тачно наведену класу. У овом другом случају излагачи кудикамо лакше одлучују који ће материјал изложити. На одређен начин се отклоњају могуће дилеме у погледу композиције материјала, и што је врло важно, посетиоцима омогућава да лако уоче у чему су те разлике. Никада не треба заборавити да филателистичке изложбе нису манифестације l'art pour l'art.

Писмо из Подгорице за Цетиње, франкирано са 5 новч. првог штампања
(ЈУФИЗ VIII, "Црна Гора 1874-1913", Д. Јањетовић)

И како то бива у животу, сва очекивања ни овога пута нису испуњена. То и јесте разлог да су овакве изложбе увек с нестрпљењем ишчекиване. Ваљда и зато да се у новој прилици исправи оно што није било добро, оствари успех и приреди изненађење. Претпразнична атмосфера у којој је изложба одржана потпуно се уклопила у амбијент створен око изложбе и на самој изложби.

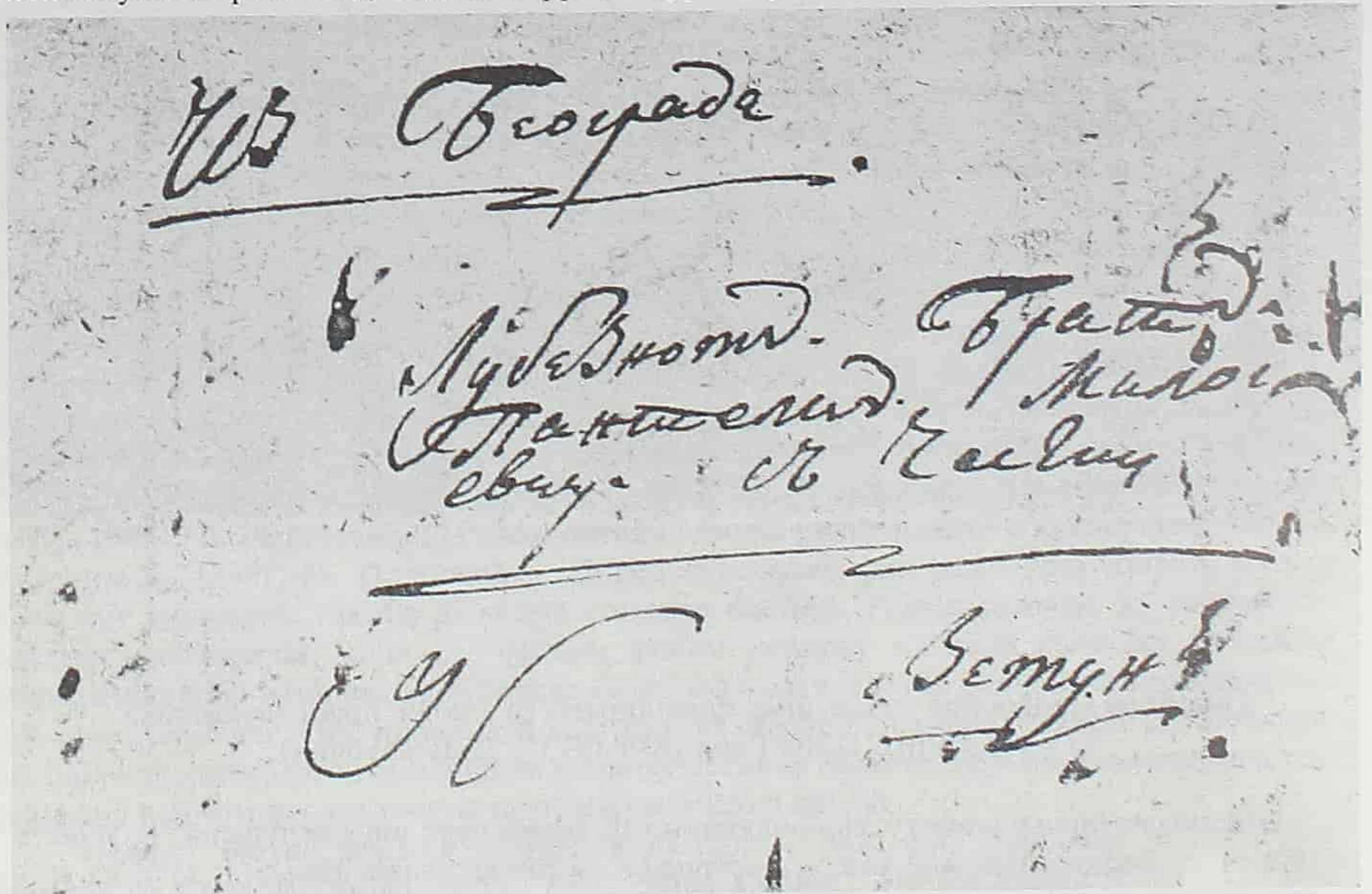
В. Б.

ВЕЛИКА ИЗЛОЖБА ИЗБЛИЗА

Недавно одржана југословенска национална изложба ЈУФИЗ VIII представљала је смотру наших излагача, који су у такмичарској класи показали своје најбоље излошке. Две од најважнијих дисциплина су ту свакако традиционална филателија и поштанска историја у којима је приказан материјал који се превасходно односи на развој поште и класичну филателију, на територији Југославије.

Предфилателистички период Србије приказан је кроз два излошка, стандардни (излагач МА), који је битно напредовао од прошлог "Јуфиза" и специјализовани (МП), који је обрађивао само ручне записе на писмима из првенствено раног периода предфилателије. Најзначајнији жиг тог периода, БЕОГРАД У ОКВИРУ, приказан је у излошку Поштанског музеја, као и писмо са жигом РЖАНА, док је "ЦРВЕНО КОЛАРЕ" виђено у излошку Србије, који је освојио Велику награду изложбе (ГН). У овом излошку, као и у излошку ВМ приказана су и досад на изложбама необрађивана карантинска писма Србије.

У поменутом излошку Србије (ГН) приказане су неке од највећих реткости Кнежевине: Писмо из Пожеге са две бечке десетке, писмо са хоризонтално половљеном марком Михаила са београдским жигом, из Лајпцига у Ваљево, као и неке изузетно ретке и допадљиве франкатуре марака кнеза Милана на писмима.

1813: Писмо из Београда за Земун са рукописном ћириличном ознаком "Чез Београда" (из Београда), са земунским контумацом на полеђини (М. Петровић: "Руком писане поште, ручне ознаке и специјалне доставе у Србији до 1866. године", ЈУФИЗ VIII Златна медаља).

Понуда Србије била је допуњена излошком ВМ, где су нарочито падали у очи оригинално поништени, нажалост прецепљени фрагменти новинских марака Михаила са оригиналним жиговима, као изузетни документи употребе тих марака. Систематског приказа Краљевине, на изложби, на жалост није било изузимајући пошту из ратова 1912 - 1920 (ЈВ - изложак жирија и МЈ, период 1912/1915. година), као и приказ тог перода кроз целине упућене у иностранство (МА).

Пријатно изненађење представљала су два излошка Црне Горе, који су по први пут презентирани јавности. Традиционални изложак (ДЈ) је изузетна систематска обрада свих периода црногорске филателије, са много реткости, избалансирана по периодима. Посебно треба указати на богато обрађено I издање са неколико целих писама путовалих у Аустрију као и на писма у домаћем саобраћају, затим на изузетне реткости "Прославе штампарије", целе табакерке са I и II типом претиска, као и на марку од 15 новчића са црвеним претиском. Вредна запажања, била су и многа оригинално путовала писма из доцнијег периода, од "Прославе цетињског манастира" па до 1914. године. У оквиру Црне Горе треба истаћи изложак целина Црне Горе (МЦ) 1887 - 1916, који по први пут у нашој средини систематски обрађује ово занемарено и не нарочито популарно подручје, издавањем многих неупотребљених реткости и особености штампања које до сада нису биле описане у литератури.

Још једну новину представљала су два излошка класичне Босне и Херцеговине. Тако ЂР врло педантно, са обиљем чистих марака обрађује боје и зупчања БиХ до 1906. године, приказујући неколико писама са маркама прве плоче. ЗС је приказао обећавајући зачетак студиозне збирке жигова БиХ, све до 1918. године. Велики студијски и истраживачки рад уложен је у релативно уско и маргинално подручје "Темишварског издања" 1919/1920 година, који је тако и вреднован од стране жирија.

Оцена ове две класе, укључујући и целине, не омогућава помињање сваког излошка појединачно, јер је то на други начин исказано оценама жирија. По завретку изложбе требало би, међутим, изрећи неколико генералних ставова:

1. На изложби су мање - више танком нити биле покривене све области националне филателије, међутим, потпуно је изостала систематска традиционална обрада Краљевине Србије (1882/1918) као и обрада Краљевине Југославије (1921/1941). Штета је што су изостали најављени излошци обраде историје Београда (ЈР) и Краљевине Југославије (ДП), као и дуго најављивани изложак таксених марака Црне Горе, с којим би уз изванредно приказан изложак таксених марака Србије (ММ. Жири) ова област била достојно заступљена. Но и ове збирке не би нарочито оснажиле ово подручје код нас, тако да би сакупљачи који сигурно поседују овакве збирке следећом приликом требало да иступе у јавност. Исто важи и за подручје Југославије од 1945. године, посебно на изразито интересантно подручје специјалистичке обраде свих франко издања.

2. Иако су многи излошци на изложби оцењени релативно високим оценама, због значаја подручја, приступа и обраде, оцењивање би на међународним изложбама могло да буде знатно строжије. Наши излагачи у недовољној мери познају и поштују правила FIP за оцењивање. Тако пре свега велики проблем представља уводни лист, који треба сажето да прикаже сврху и домет излошка, да назначи који се сегменти приказују на појединим листовима/витринама и евентуално укаже на велике реткости у узорку. Превасходно је важно да наслов буде тачан и да изложак приказује све шта наслов обухвата, али ништа преко тога. Даље, изложак треба да буде избалансиран у погледу издања која се приказују, избегавајући, колико год је то могуће, тривијални материјал. На "Јуфизу" VIII је местимично била недопустиво оскудна обрада објеката: у погледу франкатура, поштанских путева, датирања увођења марака, жигова и слично, што би иначе доносило поене код оцењивања. Запажено је и врло лоше економисање са расположивом површином изложбеног листа: претрпаност треба избегавати, исто као и листове са једном марком или непотребно отварање савијених писама, што смањује расположиву површину изложбеног листа и некад указује да излагач нема довољно материјала за квалитетни приказ целе области. У техничкој обради FIP искључује употребу црних подлога било које врсте, а "Хавид" подлоге отворене са три стране допуштају померање марака на листу које онда дају утисак неуредности. У погледу обраде изложака треба истаћи да су поједини излагачи од прошлог "Јуфиза" до данас преуредили или поново обрадили своје излошке, што се и те како одразило на оцену, док су многи приказали своје излошке без икаквих промена.

3. У оцењивању је било врло тешко мерити истим мерилом класичне и сасвим модерне марке, из последњег временског периода. Овај проблем је на FIP изложбама решен тако, што поред већ добро познатих класа постоји још и класа "Модерне филателије" - MODERNA, која обухвата излошке са маркама не старијим од 15 година. Време је да се и на нашој следећој изложби успостави таква класа.

1913, четрнаесто издање: 10 пара на разгледници из Скадра (10.5.1913.) за Сарајево (Д. Јањетовић: "Црна Гора 1874 - 1913", ЈУФИЗ VIII Велика златна медаља).

РЕАГОВАЊА

Проф. др Милорад Јосиповић, Београд

ЈУФИЗ VIII - ПРОПУСТИ И ДИЛЕМЕ

Савез филателиста Југославије организовао је своју осму изложбу, настављајући тиме традицију презентирања сакупљачког потенцијала у нашој земљи. Мора се рећи да је изложба генерално успела (иако је сала Централног клуба Војске Југославије била мрачна и неподесна) пре свега због завидног броја излагача, будући да је после више одлагања и необавештавања од стране организатора своје збирке изложило 63 излагача, док су њих 9 у последњем моменту одустали.

С друге стране, на овој филателистичкој манифестацији, дошле су до изражаја неке нелогичности и пропусти на које желим да скренем пажњу, с уверењем да изложбе оваквог формата морају да избегну замку полуприватних локалних манифестација. У супротном изложбе ће се сводити на велики број неприпремљених и необавештених излагача, на рачун све мањег броја квалитетних збирки (жири је дужан да из едукативних разлога преда излагачима оцењивачке листове са бројем бодова и примедбом за даље излагање). Кад на ово подсећам мислим на већ уочену појаву да се један број излагача, са врло квалитетним материјалом, који је учествовао на прошлој изложби "ЈУФИЗ VII" није излагао овога пута, а немали број излагача се углавном одазвао да излаже на овој изложби из разлога шире друштвене оправданости и популаризације свог омиљеног хобија.

Желео бих да поставим нека питања која су предмет дискусија ширег круга квалификованих сакупљача и познавалаца, с којима сам имао више сусрета по завршетку "ЈУФИЗ VIII", знајући да незадовољство изазвано оцењивањем изложака не мора увек да буде оправдано.

У филателији, као и у фудбалу СУДИЈСКА ЈЕ ЗАДЊА, допадало се то неком или не. Ипак у пракси, утакмицу не суди увек један исти судија. Линијске судије се такође мењају, али то није одлучујуће. О успеху суђења и тока утакмице не одлучује Председник Фудбалског савеза, већ стручна тела која могу судију похвалити или суспендовати. Будући да је у филателији оцењивање жирија једна врста суђења, мислим да састављање и потом оцењивање рада жирија, у садашњим условима, има призивок затварања у ужи круг утицајних личности, па смо на пример били присутни додели златних и других високих признања за рад жирија, у моменту када нису постојали елементи за оцену успешности њиховог рада на "ЈУФИЗУ VIII" (испада да је жири сам себе "позлатио"). Аргумент често истицан у једном делу филателистичке јавности: да нико није меродаван и квалификован за оцену рада жирија звучи као прикривена жеља за приватизацијом Савеза филателиста Југославије и свођење рада ове организације на затворени круг експерата. Међутим, пропусти у оцењивању говоре другачије. Ево неколико примера:

1. Није јасно због чега је на Осмој југословенској филателистичкој изложби, у почасној класи (не разумем каква се част овим исказује) омогућено излагање старих

разгледница Београда. Још мање је јасно зашто је овај изложак добио велику сребрну медаљу (ранг "велике" се додељује према броју освојених поена), без обзира који су критеријуми били основ за њено додељивање.

2. Није јасно због чега су чланови жирија као и техничке и друге службе и важне личности добили медаље такмичарског карактера (велика златна, велика сребрна и сл.), па се у моменту додељивања ових "признања" поставило питање да ли је "ЈУФИЗ VIII" организован једним делом због поделе медаља нетакмичарима - неизлагачима. Другим речима, мислим да је неодрживо да се такмичарске медаље деле као знак признања организаторима, спонзорима и свима осталима.

3. СУДИЈСКА ЈЕ ЗАДЊА, али само што се тиче конкретне одлуке. Међутим, што се тиче одлука жирија оне неминовно подлежу оцени и критици филателистичке јавности, па због тога постављам следећа питања: Прво, није јасно зашто је изложак "Руком писане поште, ручне ознаке и специјалне доставе, у Србији до 1866", добио на прошлом "ЈУФИЗУ" велику сребрну медаљу а на овој изложби златну иако није било никаквих измена у излошку. Тим пре, што је председник жирија био исти на обе ове изложбе (по значају и рангу потпуно исте), а колико ми је познато критеријуми за оцењивање се нису мењали. Друго, видљиво је да поштанска историја и традиционална филателија имају а ргогi предност у оцењивачкој политици у односу на друге изложбене класе, што говори о посебним критеријумима који су важили за рад овог жирија, па морам да поставим, у циљу оправданости оваквог приступа, питање КОМПЕТЕНТНОСТИ овога жирија за области ван класике и поштанске историје. Треће, да ли су погрешно преведена или протумачена строга правила FIP (SREV и GREV) по којима је, према тврдњи овог жирија, изложба оцењивана. Наиме секретар жирија не може учествовати у такмичарској класи (добио позлаћену медаљу), поготову што изложак садржи искључиво филателистички материјал (1991 - 1995.) из две земље које нису међународно признате и нису чланице UPU, што је такође у супротности са правилима FIP. Четврто, аутор овог текста узима себи за право да постави питање: да ли збирке "Поштански и манипулативни жигови Босне и Херцеговине" и "Поштанске целине Србије и Југославије коришћене у међународном саобраћају" заслужују сребрне медаље, па тиме нису квалификовале за приказивање у свету, иако се у домаћим филателистичким расправама стално позива на међународне норме оцењивања. Јасно је да би ове збирке у "белом" свету добиле значајнија признања. Коначно, пета опсервација се односи на питање састава жирија за ову изложбу.

Приликом одређивања чланова жирија није вођено рачуна о чињеници да је распон у знању председника жирија и чланова веома велики (можда недостижан), па је аутоматски и његов утицај на одлуке и оцењивање велики, смео бих да тврдим одлучујући. С друге стране понавља се иста грешка, са ранијих изложби, да се за чланове жирија именују власници филателистичких радњи, који по природи посла морају имати другачији (комерцијални) прилаз у оцењивању збирки и труда који је потребно уложити да колекција доспе на изложбу, наравно без оспоравања њиховог знања и искуства, које је такође разнолико.

Мишљења и отворена питања, која сам изнео у овом чланку имају за циљ да утичу на квалитетне промене на будућим југословенским филателистичким изложбама, укључујући организацију, рад жирија и селекцију збирки, по квалитету и значају за филателију. Независно од овога, још једном се морају похвалити напори у вези са организовањем овако значајне филателистичке изложбе.

СТАРЕ РАЗГЛЕДНИЦЕ БЕОГРАДА

Током новембра ове године, на изложби "Историја српске поште" приређеној у ПТТ Музеју у Београду као и на националној филателистичкој изложби ЈУФИЗ VIII, децембра 1995. године, изложена је збирка "Старе разгледнице Београда", аутора г. Д. Грујића. Иако смо и раније могли да видимо појединачне примерке разгледница на сличним изложбама и увек су биле предметом пажње и интересовања, ово је први пут да се цела једна збирка, респективна по квалитету, излаже на увид јавности у оквиру филателистичке изложбе.

У нашој средини веома дуго разгледнице нису уживале статус културолошког објекта у коме би се ценио њихов естетски, историјски и документарни карактер, већ је то била једноставно шарена дописна карта, присутна у свакодневном животу и коришћена као уобичајено средство за комуникацију писменим путем. Први студиозни приступ проучавању београдских разгледница учинио је Жељко Шкаламера 1983. године (Годишњак града Београда, издање Музеја Града), у једном обимном тексту од 35 страна са обиљем драгоцених илустрација. Како то већ бива са "модним трендовима", непосредно после тога издато је више серија репринта старих разгледница Београда (издање Дечијих новина, Горњи Милановац), неколико укусно опремљених календара за које су као илустрације коришћене старе разгледнице Београда. Као круна оваквих напора припремљена је опсежна монографија о старим разгледницама Београда (Сергије Димитријевић, 1986.), луксузно опремљена и документована одговарајућим текстовима.

Ових неколико штурних података указују на чињеницу да је тек у задњих десет до петнаест година поклоњена озбиљнија пажња овој области стваралаштва у нашој земљи, али се такође може закључити да пробуђени интерес не јењава, што уосталом доказује и појављивање колекције старих разгледница Београда на ове две изложбе. У свету је интересовање за колекционирање разгледница познато под именом картофилија. Постоје национални Савези и клубови, приређују се изложбе, издају каталози и периодичне публикације. У нас тај посао тек предстоји и пожељно би било да ова манифестација послужи као повод за организовање колекционара и љубитеља разгледница.

Није случајно ово прво излагање једне значајне збирке разгледница учињено у оквиру филателистичке изложбе, јер је употреба разгледница уско повезана са филателијом, само је због првенственог интересовања за марку, ликовна страна франкиране пошиљке била у другом плану. Тек се у оваквој прилици, излагањем збирке од стотинак квалитетних разгледница, доживљава задовољство због сусрета са делом историје Београда, која се појављује непретенциозно, али истинита и неподмитљиво објективна.

У збирци Д. Грујића пратимо нестајање старог и настајање новог лица града у периоду од 1896. године (појављивање прве разгледнице Београда), до пред Други светски рат. Промене се дешавају ту, пред нама, и чаролијом снаге слике појединац - посматрач постаје учесник и сведок промена које су забележене на разгледницама Београда. Овим се уствари испуњава и основна функција разгледница: слику фиксирану у једном моменту пренети кроз простор и време чиме настаје трајни запис о том добу, граду, људима и догађајима. У легендама изложених експоната налазимо

веома драгоцена обавештења о настанку првих разгледница Београда, о издавачима, коришћеним техникама штампања, и наравно о мотивима. Сви ови подаци су део значајне културне баштине, до сада недовољно познати ширем кругу сакупљача, што и чини основну вредност изложене збирке старих разгледница Београда.

Прошло је сто година од првог појављивања Београда на разгледницама.

Литографија Београда. Издање В. Валожића. Путовала 1897. из Земуна за Инсбрук (Аустрија). Из збирке Д. Грујића.

СУСПЕНДОВАЊЕ САНКЦИЈА ОМОГУЋАВА ИЗЛАЗАК НАШЕ МАРКЕ У СВЕТ

У последњем броју месечника Michel Rundschau 1/1996 уредништво обавештава читаоце да су од 22. новембра 1995. године суспендоване санкције против Југославије. Према тексту обавештења ово за филателију значи да од тог датума више не важи трговински ембарго за марке Југославије, тако да се оне могу набављати без икаквих ограничења. Михел Рундшау као и каталози могу одмах да котирају и цене за југословенске марке.

Најважнији европски каталог је за време санкција педантно каталогизирао све марке Југославије, али од августа 1992. године, није наводио цене. Сада је сасвим сигурно да ће наше марке у каталогу за 1997. годину (излази августа 1996.) добити своје цене, а могуће је да ће уредништво већ следећих месеци у свом часопису објавити процену. Треба очекивати да ће цене бити солидне, с обзиром на мале тираже од 1992. године наовамо. (Ј. В.)

ПРОМОЦИЈА "СРПСКОГ ФИЛАТЕЛИСТИЧКОГ КЛУБА"

Уз последњи број часописа "Филателиста", као додатак, појавио се каталог филателистичке изложбе "Историја српске поште", поклон "Српског филателистичког клуба" читаоцима.

Изложба је одржана поводом "Дана марке", у простору ПТТ Музеја, под покровитељством Савеза филателиста Србије. Организацију изложбе изнели су "Српски филателистички клуб" и предузеће "Југомарка".

На задату тему, у складу са строгим правилима ФИП, своје збирке су изложили чланови "Српског филателистичког клуба" и за ову прилику специјално позвани гости. Укупно десет појединаца и ПТТ Музеј са "Предфилателијом Србије", коју је красило писмо са "Уоквиреним Београдом", првим српским жигом који је послужио и као мотив пригодног издања "Дан марке". За ову прилику припремљен је луксузан излагачки колор каталог са најзначајнијим примерцима из збирки чланова Друштва приказаним на изложби. Комесар изложбе г. В. Беговић је уједно био и уредник овог заиста професионално урађеног каталога, на чијој насловној страни је приказана једна од најређих марака Србије, оригинално жигосана новинска марка (зупчана) од 2 паре, из збирке председника "Српског филателистичког клуба" г. М. Петровића. Излошци на овој изложби дати су хронолошки, тако да су посетиоци могли пратити заиста комплетну поштанску историју, од предфилателије Србије (1840 - 1866) г. М. Арсића, генералну и специјализовану збирку свих поштанских издања Кнежевине и Краљевине Србије (до 1918.) г. С. Кујовића, специјализовану збирку Краљевине Србије са изузетно јаким (осам униката) ратовима г. М. Петровића, поштанске обрасце, целине, франкатуре и жигове од 1873. до 1918. године господе М. Царана, А. Крстића и В. Вишацког, као и ратну кореспонденцију из Балканских ратова и Првог светског рата г. Ђ. Радивовића и коначно, непоновљиву специјализовану збирку српског Темишварског издања 1918/19. г. С. Бајића.

Посебно освежење за посетиоце биле су збирке г. Д. Грујића, лепо аранжирана и сакупљачки ретка романтична колекција разгледница Београда у Краљевини Србији, са пуно униката, као и збирка таксених марака Кнежевине и Краљевине Србије г. М. Мрђе, која је не без разлога награђена на Светској филателистичкој изложби у Сеулу 1995. златном медаљом. Из овог пресека се може закључити да је богата поштанска историја Србије била вешто избалансирана и на невеликом простору адекватно приказана. На одређен начин ова изложба представља сублимат материјала и круну онога што поседују иначе врло јаки сакупљачи "Српског филателистичког клуба".

У организационом и финансијском погледу изложбу је подржала "Југомарка", без чије помоћи ове изложбе једноставно не би било. Велики лични допринос дали су г. Н. Килибарда, директор "Југомарке" и г. С. Кнежић из маркетинга "Југомарке". Свему пријатном што је пратило изложбу треба додати и стручну помоћ кустоса ПТТ Музеја г. Д. Попоског.

Изложба је била отворена 31. октобра уз свечану промоцију поштанске марке издате поводом "Дана марке". Испред Заједнице југословенских ПТТ присутне је поздравио и изложбу отворио г. Ј. Рељин, помоћник генералног директора ЗЈПТТ и члан "Српског филателистичког клуба". После промоције и доделе признања и захвалница излагачима и организаторима, из руку председника Клуба, приређен је

коктел за преко 250 званица из филателистичког и културног живота Србије. Накнадно, г. В. Чагоровић, генерални директор ЗЈПТТ организовао је пријем за организаторе и излагаче, а завршетак овог интересантног дана је био коктейл у кабинету г. Н. Килибарде, директора "Југомарке". Том приликом, договорена је слична сарадња између "Југомарке" и "Српског филателистичког клуба", па се надамо да ће оваквих изложби, сусрета, промоција и аукција бити у будућности више, како се показало у заједничком наступу врло успешних филателистичких партнера. За овај догађај, поред укусно направљених позивница и захвалница, према решењу академског сликара г. Д. Чудова према чијем нацрту је израђен специјални жиг изложбе (копија воштаног жига са писма са "Уоквиреним Београдом") који представља освежење међу сакупљачима специјалних жигова. Иако је изложба требало да буде отворена до 10. новембра, због великог интересовања најпре је продужена до 25. новембра, а затим до 4. децембра. Поред филателиста из Београда и унутрашњости, изложбу је видео и велики број љубитеља српске историје и културе као и ученици неколико београдских школа. За овако велику посету и интересовање заслуге припадају медијима (пет телевизијских екипа, од Првог програма РТС-а до Студија Б) и разговорима са организаторима и излагачима које су пренели штампа и радио.

Надамо се да ће "Српски филателистички клуб" и "Југомарка" имати жеље и снаге да у будућности наставе са оваквим културним манифестацијама на радост великог броја филателиста.

МАЛИ ОГЛАСИ

Johannes GIRNDT, Friesenstrasse 1, 53175 Bonn, тражи у замену марке или путовала писма нове Југославије. Нуди БРД, Берлин и ДДР.

КУПУЈЕМ ЗА ЗБИРКУ, ЦЕЛИНЕ СРБИЈЕ (КАРТЕ СА УШТАМПАНОМ МАРКОМ) КАО И ОРИГИНАЛНО ПУТОВАЛА АВИОНСКА ПИСМА ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 1920. ДО 1970. ГОДИНЕ.

ТАКОЂЕ КУПУЈЕМ, ЗА ЗБИРКУ, НЕЗУПЧАНЕ МАРКЕ, ПРОБЕ И ЕСЕЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 1921. ДО 1995. ГОДИНЕ. ЗА РЕТКОСТИ

ПЛАЋАМ ВРХУНСКЕ ЦЕНЕ. ЗБОГ АТЕСТИРАЊА КУПУЈЕМ ОРИГИНАЛНЕ ПОШТАНСКЕ ТАБАКЕ СВИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ПОДРУЧЈА.

КРСТИЋ АЛЕКСАНДАР, ЉУБЕ СТОЈАНОВИЋА 12, 11000 БЕОГРАД,
ТЕЛ/ФАКС: 011/762-676

ПРИВЛАЧНА РАПОВА АУКЦИЈА

У Швајцарској је од 27. до 30. новембра одржана велика међународна аукција марака и поштанске историје фирме "Рап". Разноликост понуђеног материјала и достигнуте цене указују на још једну од уобичајених Рапових аукција. Понуђено је око шест хиљада лотова, укључујући збирке понуђене као један лот, са по тридесетак класера или албума Европе, и постигнутом ценом и до 360 хиљада немачких марака. Кажемо "уобичајена" јер се код Рапа, на свега шездесетак километара од Цириха, у месту Вилу, сваке године прода више хиљада збирки - појединачних лотова, уникатних писама и реткости из читавог света, чија вредност достиже и **ДЕСЕТАК МИЛИОНА МАРАКА** или швајцарских франака.

За наше филателисте су овога пута била занимљива два лота: каталожки бројеви 4483 и 4484, који садрже послератни југословенски материјал (од 1950.). Први лот је поуђен за 50 хиљада швајцарских франака а други за 30 хиљада швајцарских франака. Ради се о делу заоставштине пок. Емануела Бојацијева, који је шездесетих и седамдесетих година био генерални југословенски филателистички заступник за иностранство и свакако један од највећих трговаца нашим маркама а због свог утицаја на европску филателију донекле и креатор издавачке политике тадашњих југословенских издања. Из његове трговачке заоставштине понуђене су најскупље и најбоље послератне марке, на пример "есперанто", "блокови железнице", "Јуфиз блокови", затим најбоље серије из педесетих година, а све у количинама од по неколико стотина комада. Укупна каталожка вредност је **ПРЕКО МИЛИОН МИХЕЛ МАРАКА**. За први лот, постигнута је цена са аукционом провизијом од 77.500 немачких марака. Други лот (4484) садржао је само специјалитете, пробне отиске, незупчане марке као и најразличитије особености југословенског послератног подручја, велике каталожке и сакупљацке вредности. Ове марке су продате за 42.000 немачких марака укључујући аукциону провизију.

Остаје закључак да југословенска филателија у Европи ипак постиже прилично високе цене и да постоји интерес за нашим маркама, очигледно већи него што би се могло закључити на нашим филателистичким састанцима.

РАТ У ПРЕТХОДНОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ НА ИЗЛОЖБИ У БЕЧУ

Од 25. до 28. октобра 1995. одржана је у Бечу филателистичка изложба - салон, у рангу III, на којој је уз мноштво експоната из Аустрије и Немачке била изложена и збирка "Поштански саобраћај на ратом захваћеним подручјима бивше Југославије, 1991 - 1995" аутора овог написа.

У седам витрина, на осамдесет четири листа, збирка је била подељена тако да на што је могуће јаснији начин прикаже, уз мапе и хрополошки развој, прекид и успоставу поштанског саобраћаја на новонасталим територијама. Изложени материјал омогућио је праћење доставе поштанских пошиљки преко разних хуманитарних организација, Црвеног крста, добротвора и цркве, појаву кореспонденције и употребу првих марака Републике Српске Крајине, Републике Српске и Херцег-Босне, затим појаву хиперинфлације, мешовитих франкатура, рукописних ознака наплаћене поштарине, "А" и "R" марака - свега онога што карактерише поштански саобраћај тог дела наше бивше домовине.

Посебан део збирке чини пошта УНПРОФОР-а, копираних јединица плавих шлемова, НАТО бродова и ваздушних снага са ратом захваћене територије као и њихових центара у Србији, Хрватској и Македонији. Мониторске мисије посматрача из Босне и Хрватске као и трупе на Дунаву, које су надгледале блокаду и из Италије контролисале ваздушни простор такође су део ове збирке.

Указао сам на велики проценат злоупотребе и манипулација овом поштом. Процењујем да је 90 одсто писама кривотворено рукама наших "мајстора".

Интересовање за изложбу било је огромно, јер је отворена на Дан Републике, у центру Беча, у Великој сали Градске већнице, уз параду и народно славље. Збирка је добила почасну медаљу града Беча, златну медаљу у рангу III, и сребрну у рангу II (иако овај ранг није био предвиђен и официјелно најављен). На молбу Аустријског филателистичког савеза, збирка је шестог новембра још једном представљена.

Шаљући вам овај извештај користим прилику да се захвалим свим пријатељима - колекционарима на помоћи приликом набавке материјала и на подршци коју сам имао за свој рад, који је залазио у област која није моја филателистичка специјалност.

ГРАДОВИМА СРБИЈЕ У ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ПОХОДЕ

Акција "Градовима Србије у филателистичке походе", са завршетком првог полугођа у основним и средњим школама, приведена је крају. У пет градова Србије (Врање, Пожаревац, Свилајнац, Призрен и Ћићевац) оформљене су школске филателистичке секције. У Призрену у три, Пожаревцу у две, а у осталим местима у по једној основној школи. Укупан број ангажованих у овој акцији је 362 ученика. Свима њима је подељена брошура или ће у наставку рада бити, "Филателија је магична", поклон радних ПТТ јединица из Врања, Јагодине, Крушевца, Пожаревца и Приштинае.

Акцију су здушно подржале просветне власти у поменутих местима, као и помоћници директора радних јединица за поштански саобраћај.

Интересовање је велико и у другим срединама, али за сада нема услова да се сви позиви прихвате. Очекује се тешња сарадња са наставно-образовним центром ПТТ у Београду, где би се као факултативан предмет предавала филателија и тако формирали будући инструктори из редова младих поштара.

Велику помоћ у реализацији ове акције дали су Дирекција за поштански саобраћај ЈП ПТТ "Србија" и њен директор господин Момчило Кујачић, као и ДП "Југомарка" са директором Ненадом Килибардом.

У међувремену, у организацији РЈ ПТТ "Пожаревац" организовано је веома успело предавање из области филателије, а том приликом је формирано филателистичко друштво "Пожаревац" и изабрано његово руководство. Скупу у Пожаревцу присуствовало је преко осамдесет заинтересованих, свих узраста.

А у Крушевцу је, такође, организовано предавање малишанима једне од Крушевачких основних школа којом приликом је полазницима представљен Радомир Бојанић - Пон, академски сликар и креатор наших марака, некада и сам ђак ове школе.

На крају ваља поменути заиста изузетну сарадњу којом су помоћници директора у радним јединицама пропратили ову акцију. Господин Благоје Тасић са госпођом Весном Михајловић у Врању; господин Зоран Митровић са сарадницима у Јагодини; господа Драган Савић и Влада Петровић са ПТТ радницама Биљаном и Љиљаном које су преузеле на себе да недељно раде са полазницима секција у Пожаревцу; господа Небојша Николић и Топлица Рајић из Крушевца, који су организовали сусрете са управницима јединица ПТТ мреже и постигли договор о будућем раду на развоју и пропагирању филателије, посебно међу младима.

Посебно треба поменути господина Драгана Марковића из јединице ПТТ саобраћаја у Призрену, који се изузетно ангажовао на реализацији ове акције у чак три школе у граду.

Наравно, пуно подршку овој акцији у самој РЈ ПТТ Приштина дали су директор Славољуб Младеновић и његов помоћник Милан Јоксић, као и помоћник и саветник генералног директора ЈП ПТТ "Србија" господа Рајко Ракочевић и Зоран Секулић.

Протеклих пет месеци и по три посете малим филателистима, показали су да је ова акција пуно погодак у настојањима да се обнови и подмлади наша филателија, и да би са оваквим акцијама требало наставити и у другим заинтересованим јединицама.

Постоји иницијатива да се на једном краћем семинару окупе заинтересовани ПТТ радници Србије и припреме за активности на овом плану. Верујемо да је то прави пут и начин да се филателија омасови а радне јединице остваре прикладну добит од продаје поштанских марака

ФАЛСИФИКАТИ КОВЕРАТА ПРВОГ ДАНА (FDC) ЈУГОСЛАВИЈЕ

Пре неколико недеља појавили су се у Београду, а према информацијама и на филателистичким састанцима у иностранству, фалсификовани коверти Први дан (FDC) Југославије, са незупчаним маркама. Фалсификати су припремљени тако што су на оригиналне коверте Првог дана, у време издавања, прилепљене исте незупчане марке и сад скоро целегално ручно жигосане жигом Првог дана, који је био у употреби само један дан пре десетак и више година. "Југомарка", која је једино издавала аутентичне коверте првог дана, никада у својој пракси није производила овакве филателистичке наказе, иначе сасвим безвредне.

Према досадашњим информацијама ради се о следећим издањима:

1. XII Олимпијске игре Инсбрук 1976, FDC према каталогу "Југомарке" 1511/1512
2. Заштита природе 1982, FDC No. 1830/1831
3. 110 година Ријечке пруге, FDC No. 1868/1869
4. Заштита природе 1983, FDC No. 1887/1888
5. Преолимпијско издање Сарајево, FDC (2) No. 1894/1899
6. Заштита природе 1984, FDC No. 1940/1941.

Не улазећи у порекло незупчаних марака Југославије из периода седамдесетих и осамдесетих година, које легално никада нису биле издаване, али које су оригинално незупчане, појава фалсификованих коверата Првог дана, злоупотреба односно фалсификовање жига Првог дана представља нову степену срозавања наших марака и наше филателије у земљи и у иностранству.

На слици: аутентични коверат Првог дана издања Заштита природе 1984. године, са аутентичним зупчаним маркама и жигом (горе) и незупчаним маркама и лажним жигом (доле).

ВОЈНЕ ЦЕНЗУРЕ 1876. - 1945.
(наставак из претходног броја)

Пошто су савезничке снаге септембра 1918. године прешле у офанзиву на Солунском фронту и Београд коначно ослободиле 1. новембра 1918. године, били су створени сви услови да се оствари сан свих наших народа о уједињењу у једну државу.

Народно веће Словенаца, Хрвата и Срба прогласило је у Хрватском сабору 19.10.1918. године стварање нове државе, па је објавило уједињење са Краљевином Србијом и Црном Гором. Сличне одлуке донете су и у Новом Саду за Војводину, и Подгорици за Црну Гору. У Београду, 1. децембра 1918. године, проглашено је стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Коначне границе утврђене су у Сен Жермену, Рапалу и Риму, са Италијом, у Сен Жермену са Аустријом, са Мађарском у Тријанону, са Бугарском у Нејиу, а са Турском у Севру у периоду од 1919 - 1924. године.

ВОЈНЕ ОПЕРАЦИЈЕ ДО ПОТПИСИВАЊА УГОВОРА О МИРУ

По избијању српских армија на границу према Румунији, Мађарској, Аустрији и Италији престала су непријатељства и почели преговори о примирју. До потписивања мировних уговора трајаће "ратно стање". Стога су савезници третирали државу СХС, односно тај простор као непријатељску територију која подлеже одредбама уговора о примирју с Аустро-Угарском. Једино је била призната српска војска, а у међународној комуникацији обраћало се Краљевини Србији. (1)

До краја октобра 1918. године, српска војска и француске трупе у завршним операцијама су избиле на Дрину, Саву и Дунав (2). Јадранске трупе су, преко Црне Горе, кренуле ка Јадрану, а 30. октобра 1918. године, српској војсци је било наређено да пређе на територију Аустро-Угарске. (3)

Уз своје обавезе на југоистоку, савезничке војске су биле дужне да заузму стратегијске реоне у БиХ и северно од Саве и Дунава. (4)

Потписивањем примирја била је одређена демаркациона линија, која је ушла у акт о примирју (3. 11.) између простора остављеног Аустрији и Угарској и простора који ће запосести победничке војске Антанте. (5)

Демаркациона линија пред Источном армијом протезала се од реке Марош (у Румунији) према западу: Суботица - Баја - Печуј и Барча на Драви. (6)

За владе Антанте, простор испред и иза демаркационе линије био је Аустро-Угарска територија без обзира на новонастало стање након преврата 29. 10. 1918. године и проглашења државе СХС. (7)

Преласком преко Дунава, настављајући даље операције, ослобођена је Војводина. Јединице су наставиле даље кретање све до коначног поседања демаркационе линије на северу, коју је предвидела потписана конвенција од 13. 11. 1918. године. (8)

У савезничким круговима, 27. 3. 1919. године, планирана је војна интервенција да би се Мађарска присилила на прихватање ултиматума. Француске трупе су већ заузеле Арад и Сегедин. (9)

До сукоба је дошло са Румунима око територије Баната, који је обећан Румунима тајним Букурештанским уговором 1916. године. Дошло је до покрета румунских трупа, крајем лета 1919. године, према демаркационој линији коју су држале југословенске снаге. Почетком марта 1919. године, у Банату је формирана команда Банатских трупа, која се налазила у Темишвару. (10)

Југословенске снаге су се повукле на нову линију 28. 7. 1919. године, остављајући Темишвар и сву "румунску зону" Баната. (11)

Почетком марта 1919. године демаркациона линија према Италији је ишла од Ријеке до Триглава (12), а у Далмацији од тремеђе "Босна, Хрватска и Далмација" до ушћа реке Неретве. (13)

На Корушком фронту, где је Дравска дивизијска област била у формирању, налазиле су се словеначке и старе српске јединице. Целовец (Клагенфурт) је напуштен 31. 7. 1919. године.

ОРГАНИЗАЦИЈА ВОЈНЕ ЦЕНЗУРЕ

Повлачењем непријатеља на север, преко Саве и Дунава, ослобођена је територија Јужне Србије (данас Македонија) и остале територије на север до Београда. У периоду од проглашења Краљевине СХС на овим територијама отварање су поштанско-телеграфске станице и успостављене војне цензуре, које су у овим местима функционисале до повлачења војске крајем 1915. године. Тако су нам позната нека места која су успела да успоставе војну цензуру: Прилеп 19.9.1918. (14), Скопље 10.10.1918. са четири цензора (15), Свилајнац 13.11.1918. (16), Велес 24.11.1918. (17), Београд 26.11.1918. (18)

Опште одредбе

У уредби о војној цензури за време рата од 29.4.1915. године, унете су неке допуне:

1. У седишту владе Главна војна цензура.
2. У изузетним приликама, нарочито за време дугих примирја, министар војске и морнарице може укинути цензуру по унутрашњем саобраћају, делимично или потпуно. (19)

Услед недовољног броја особља, шеф Главне војне цензуре за војишни део затражио је 9.1.1919. године да се на рад у Главну београдску војишну пошту упути минимум 12 лица са стручном спремом, пошто се из Главне поште Врховне команде не могу упутити више од два цензора, јер су остали цензори разрешени и упућени у своју редовну пошту. (20)

Цензори из састава Главне поште Врховне команде, који су били привремено упућени на рад у Главну београдску поштанску станицу опозвани су 14.2.1919. године па их је требало одредити за рад у Главној пошти Врховне команде. Међутим, цензори из Главне београдске поште још се нису вратили, те цензурисање поштанских

пошиљки су још увек вршили званичници Главне београдске поште са једним цензором. (21)

Према члану 8 Уредбе о војној цензури за време рата функционисала је цензура за војишни део при свим војним поштама оперативне војске као и код извесног броја сталних пошта на војишној територији. Организација ових цензура и одређивање персонала, према Уредби, спадало је у надлежност шефа обавештајног одсека оперативног одељења Врховне команде. Овако је било од почетка рата па све до 1918. године.

Међутим, како није било довољно чиновника, у цивилној администрацији, приступило се привременом укидању цензора и њиховом упућивању на редовне дужности.

Од укупног броја цензора при Главној пошти Врховне команде, која је била центар транзитне поштанске кореспонденције, остао је још један цензор (А. Фрајденфелд) који је био задржан стога што је после уласка војске у Србију Главна пошта Врховне команде наставила свој рад специјално за кореспонденцију свих категорија упућених из позадине за официре и обвезнике на фронту, јер тај посао стална државна пошта у Београду, нешто услед недостатака у опреми а нешто услед недостатака у особљу није могла прихватити. (22)

Наредбом Председништва Народног већа СХС од 18.12.1918. године, у Хрватској и Славонији је била уведена превентивна цензура. Прописи те наредбе се нису односили на војничке цензуре.

Због војних интереса бан Хрватске и Славоније је одредио 16.2.1919. године, на основу наредбе о изузетним мерама за случај рата од 27.7.1914. године, да се код повремених цензура часописа треба уважавати мишљење војних стручњака, да би се спречило угрожавање војних интереса. У вези тога, команда Савске дивизијске области одредила је 15.2.1919. да се војна цензура ограничи само на новинске извештаје војничког садржаја. (23)

Главна војна цензура за позадину налазила се код Главне београдске поште, а војна цензура за војишни део код Главне поште Врховне команде и оперативних јединица. (24)

На основу преставке Врховне команде од 28.2.1919. године и захтева министарства војске и морнарице, извршена је 31.3.1919. године предаја поштанско-телеграфских станица позадинског дела Министарства пошта. Према томе, почев од 1.4.1919. године све главне поште позадинског дела потпале су под управу Министарства пошта. (25)

У вези телеграфског саобраћаја било је дозвољено 17.3.1919. да се могу из Београда слати приватни телеграми по извршеној цензури за места на територији I, II и IV армијске области и обратно, с тим да текст телеграма не буде дужи од 30 речи. (26)

Укидање цензуре у унутрашњем поштанском промету

Због оскудица у саобраћајним средствима, а по члану 30 Уредбе, 7.4.1919. године било је решено:

1. Да се укине цензурање пошиљака по унутрашњој радњи путем писама, дописница и телеграма, као и упутница, аманета итд. Ипак, Врховној команди се оставља да на војишном делу, уколико и док прилике то налажу, може задржати цензуру и по унутрашњој радњи.

2. Да се цензуре по међународном саобраћају задрже само у овим местима: у Београду, Дубровнику, Загребу, Љубљани, Нишу, Новом Саду, Сарајеву, Скопљу, Солуну и Цетињу.

3. Да се све остале месне цензуре укину. (27)

Такође је решено, 27.4.1919. године, да се цензура при Главној телеграфској станици пренесе на цензуру за војински део, пошто је цензура у позадини укинута. (28)

Цензура II армијске области

Дана 17.4.1919. године ситуација у погледу спровођења цензуре на територији II армијске области која се налазила у Сарајеву је била следећа:

1. Новинарску цензуру у Сарајеву, Бањој Луци, Мостару и Тузли врше чиновници земаљске владе и један официр из гарнизона, а у Сплиту један владин чиновник.

2. Поштанско-телеграфску цензуру за иностранство, у Сарајеву, Бањој Луци, Босанском Новом, Босанском Броду, Приједору, Мостару и Цетињу, врше такође владини чиновници, које она иначе плаћа и једно војно лице где има посаде. Због унутрашње, опште несређене ситуације цензура треба да остане у свим побројаним местима и да се појача са још 11 цензора, подразумевајући и њено поновно уређење у Дубровнику. (29)

Цензура IV армијске области

На основу једног извештаја Савске дивизијске области, IV армијске области (седиште Загреб) од 23.4.1919. године, преглед поште се обављао на следећи начин: "Да би се преглед обављао без застоја било је потребно најмање 36 - 42 официра који би у групама од 12 - 14 радили дан и ноћ на цензури пошиљака. Пошиљке које су биле предате код окружних поштанских уреда, а које су гласиле за иностранство и обратно сакупљале су се код цензорних комисија, где се вршило покусно цензурисање, а остатак се пропуштао без цензурисања. (30)

У вези наредбе обавештајног одсека Врховне команде, Савска дивизијска област известила је 29.4.1919. године следеће:

1. На подручју Савске дивизијске области новинарска цензура радила је у Загребу, Вараждину и Карловцу, поштанска цензура за писма у Загребу на државној железничкој станици дневно 30 - 60 хиљада писама), у Вараждину и Огулину, а цензура тт само у Загребу; цензура за часописе налазила се у Љубљани, Марибору, Цељу и Великовцу, а цензура за пошту у Љубљани и Марибору.

2. На подручју Осијечке дивизијске области новинарска и поштанско-телеграфска цензура у Осијеку. (31)

Проширење позадинског дела

Одлука о проширењу позадинског дела донесена је 10.6.1919. године. Односила се на део нових области Краљевства који би обухватао: целу II армијску област, Румски пуковски округ (Срем) и целу просторију јужно од Дунава до Вуковара и јужно

од Саве и Соче, рачунајући и Загреб, до границе у Крањској, обухватајући велике центре дневне штампе Загреб и Љубљану, с тим да цела нова територија позадинског дела остане до даљег наређивања под Врховном командом, како у оперативном тако и у административном погледу. (32)

Цензуре на војишном делу

Наређењем Врховне команде од 12.6.1919. године, на војишном делу требало је поступити овако:

1. Сва цензура, како приватне кореспонденције тако и новина, часописа и осталог, који излазе на војишној просторији, остаје у надлежности војних власти.
2. Приватни телефонски разговори на војишном делу могу бити само у унутрашњем саобраћају.
3. Команданти армија и дивизијских области ограниче број места на војишном делу на којима ће постојати цензуре.

За цензуру иностраних пошиљки постојаће, према наређењу од 20.3.1919. године, цензуре које су већ наведене у делу "О укидању цензуре по унутрашњој радњи", тачка 2 овог чланка. За цензуру у позадини важи наређење да се може укинути цензура по унутрашњем саобраћају делимично или потпуно.

4. Команданти армијских и дивизијских области за попуно особља код цензура на војишном делу узмеће потребан број лица која им сада стоје на расположењу (обвезници чиновничког реда), а у недостатку ових, могу узети некога од поузданих мештана или од досадашњих цензора народних влада. Број цензора по местима треба ограничити што је могуће више.

5. За цензуру повина на војишном делу, одредити такође у споразуму са месним властима посебне цензуре. Међутим, овима придодати некога од официра. (33)

Надлежност цензура

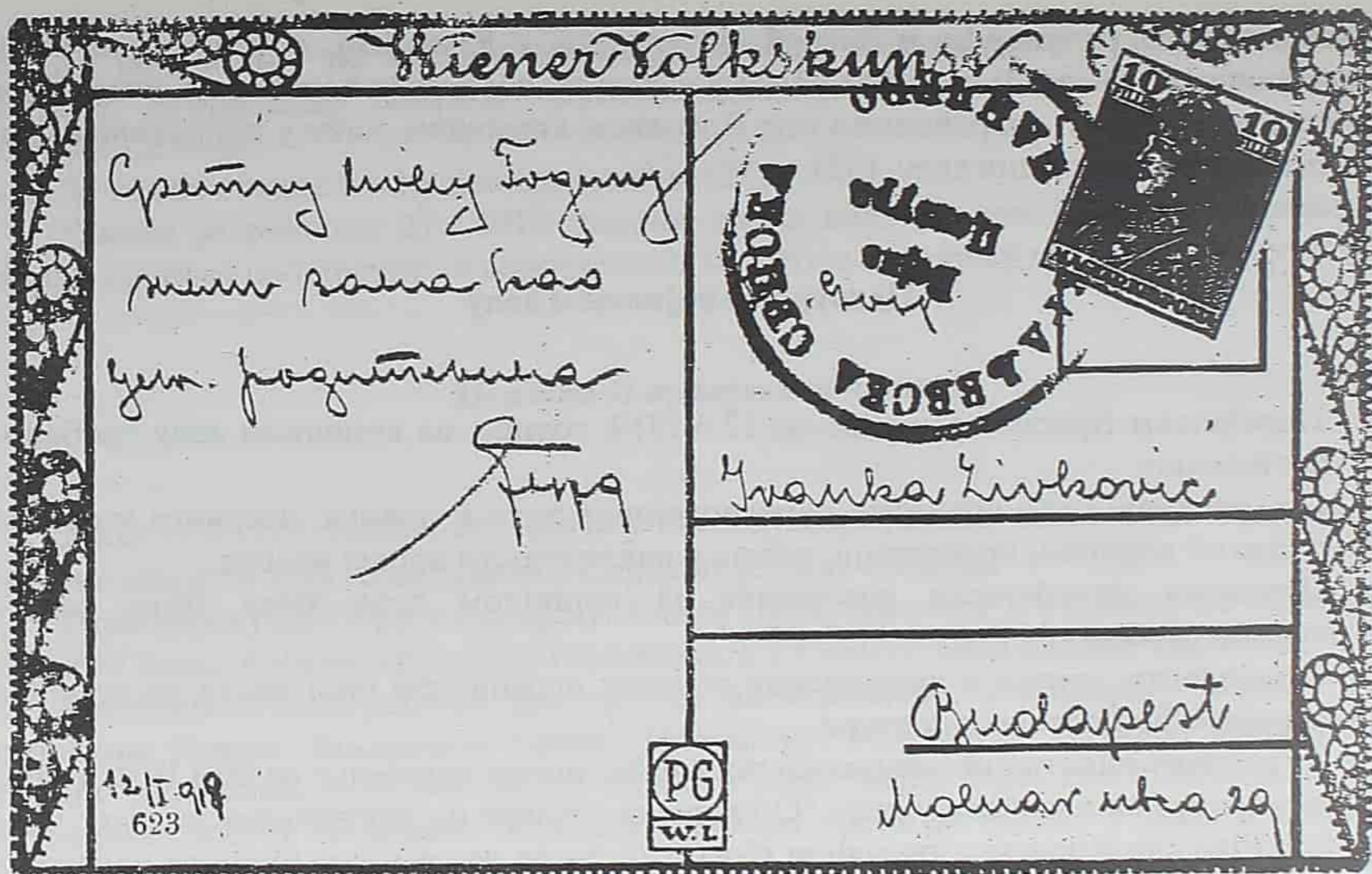
Цензурисање штампе и осталог на војишном делу спада у надлежност Обавештајног одсека Врховне команде, а цензурисање у позадинском делу у надлежност шефа Главне војне цензуре при Министарству војном.

Шефу Главне војне цензуре за позадину пада у надлежност сва територија обележена као позадински део, а то је територија јужно од Дунава, Саве и Соче.

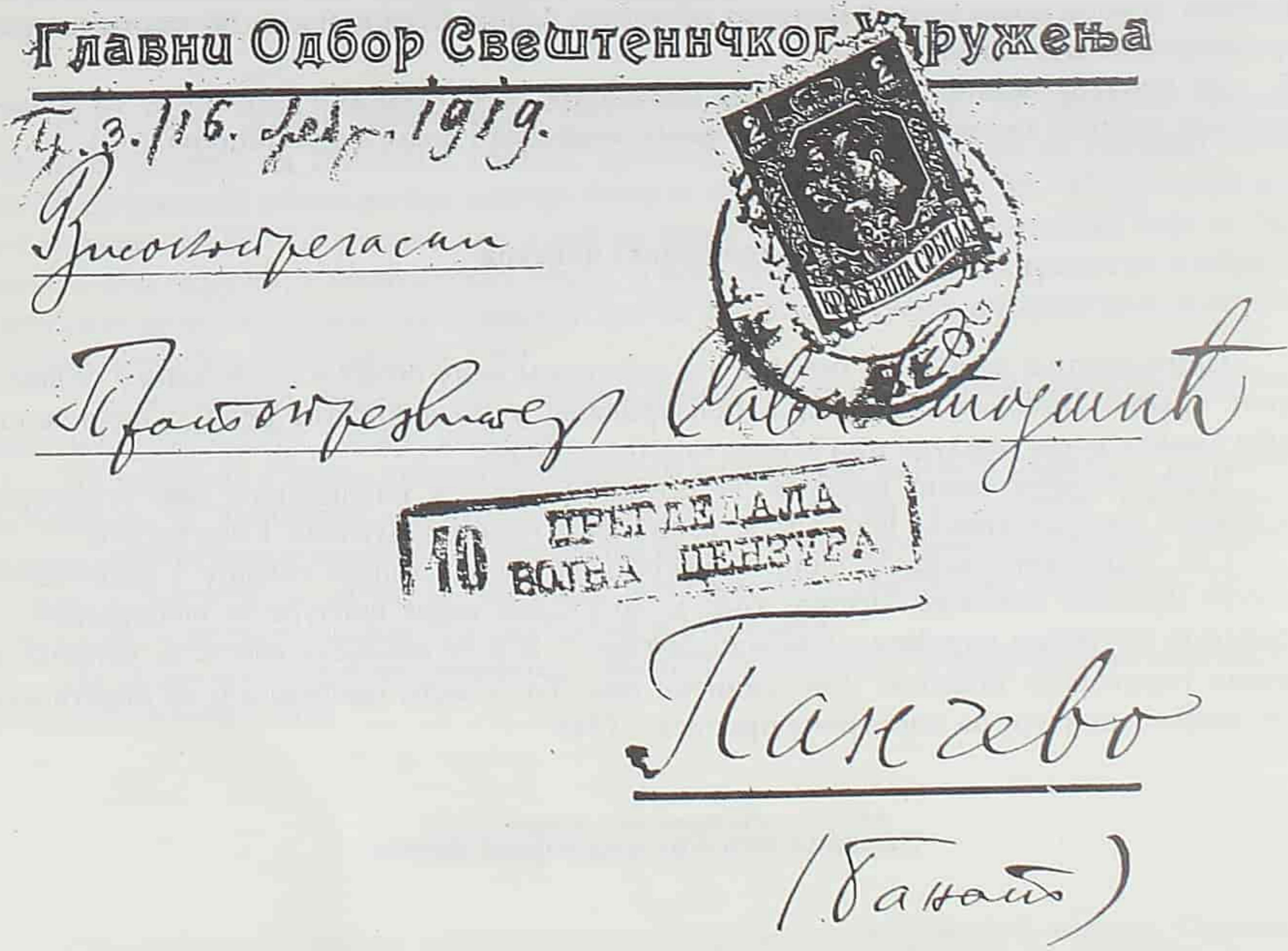
Све територије које се налазе северно од горње линије спадају у надлежност цензуре Врховне команде. Према томе, шеф Главне војне цензуре за позадински део издавао је потребна наређења и командантима I, II и IV армијске области, уколико су њихове територије залазиле у позадински део. То се исто односило и за поштанско-телеграфску цензуру за инострану преписку. (34)

Укидање цензуре код војних пошта

С обзиром да су се Главна пошта Врховне команде и поште армијских и дивизијских команди требале расформирати, с тим у вези 26.8.1919. године је наређено:

Дописна карта из Панчева за Пешту (12.1.19) са ознаком панчевачке цензуре, у црној боји.

Писмо из Београда за Панчево (16.2.19) са ознаком цензуре, у плавој боји бр. 10, на коверти.

1. Да и рад цензуре престане код поменутих војних пошта и да се пренесе на државне поштанско-телеграфске станице и то за инострану кореспонденцију на станице у местима означеним од стране господина Министра војске и морнарице (већ наведеним у овом чланку), а на војишном делу у местима одређеним од стране команданата армијских и дивизијских области, према тачки 3 наређења од 12.6. 1919. године, међутим попис ових места није дат.

2. Да се рад око цензуре на војишном делу продужи и даље према наредби од 12.6. 1919. године.

3. Команданти армијских и дивизијских области и шеф поштанско-телеграфског одсека Врховне команде издаће према овоме, потребна наређења и досадашње цензоре код Главне поште Врховне команде, армијских и дивизијских пошта упутити на рад код државне поштанско-телеграфске станице у месту. (35)

Међутим, на територији Војводине наређено је 31.8.1919. године да све војне посте продуже и надаље досадашњи рад, док Министарство пошта и телеграфа не прими под своје све државне поште на поменутој територији. (36)

Укидање цензуре на војишном делу

Наређењем од 8.11. 1919. године укинута је цензура на војишном делу за унутрашњи поштански саобраћај. (37)

За инострану кореспонденцију, према нашим сазнањима, цензура је продужена све до 21. 8 1920. године.

ЖИГОВИ ВОЈНИХ ЦЕНЗУРА

Цензурни жигови су отискивани у нијансама љубичасте боје, затим у црној, плавој и црвеној боји.

Жигови се могу разврстати у следеће групе:

Према језику и писму, у којем је жиг израђен

1. Жигови са ћириличним текстом
2. Жигови са латиничним текстом
3. Жигови са немачким текстом

Према периоду претходне употребе

1. Жигови из 1915. године
2. Жигови употребљавани на Крфу
3. Жигови употребљавани на Солунском фронту
4. Аустријски жигови употребљавани у БиХ

Према напису

1. Жигови са ознаком места

2. Жигови без ознаке места

Према употреби парафа

1. Жигови са парафом
2. Жигови без парафа

Према облику

1. Лицијски

а) Једпоредни

1. Цензура	27 mm	сл. 1
2. Zensur	24 mm	сл. 2
3. Zensuriert	25 mm	сл. 3
4. Цензурисао	45 mm	сл. 4
5. Цензурирано	55 mm	сл. 5
6. Војна цензура	38 mm	сл. 6
7. Срп. цензор	30 mm	сл. 7
8. Цензура	40 mm	сл. 8
9. Прег вој цензура	67 mm	сл. 9
10. Прегледано војна цензура	53 mm	сл. 10
11. Војна цензура	40 mm	сл. 11
12. Прегледала војна цензура	65 mm	сл. 12
13. Прегледала војна цензура	67 mm	сл. 13
14. Прегледано. Војна цензура	67 mm	сл. 14
15. Прг војна цензура	67 mm	сл. 15
16. Прегледано вој. цен	73 mm	сл. 16
17. Прегледано војна цензура	80 mm	сл. 17
18. Прегледано, војна цензура	70 mm	сл. 18
19. Прегледала Војна цензура	70 mm	сл. 19
20. Нишка Војна цензура	60 mm	сл. 20
21. Вид Цензура Осиек	75 mm	сл. 21
22. Вој-Ценз	60 mm	сл. 22
23. Вој-Ценз/3	60 mm	сл. 23

б) Дворедни

24. Цензор/4	21/9 mm	сл. 24
25. Прегледала / Војна цензура	24/31 mm	сл. 25
26. Прегледано Вој. / Цензура	32/21 mm	сл. 26
27. Прегледала / војна цензура	24/30 mm	сл. 27
28. Прегл. војна / ценз.Ливно.Т.	35/38 mm	сл. 28
29. Прегледала Војна / Цензура	48/22 mm	сл. 29
30. Прегледбена војничка/ цензура	42/36 mm	сл. 30
31. Краљ.српска војна цензура / Апатин	60/20 mm	сл. 31
32. Vojn Zens / u Osijeku	55/35 mm	сл. 32

33. Прегледала / војна цензура Бр. 1	39/65 mm	сл. 33
34. Прегледано / војна цензура	50/50 mm	сл. 34
35. Војна цензура у Осијеку / Прегледано по војној цензури	65/61 mm	сл. 35
36. Прегледала цензура / =Сигетвар=	52/48 mm	сл. 36

ц) Троредни

37. Цензори / Ј.С.Љ.Г. / Ст. Бече	28/23/25 mm	сл. 37
38. Краљ.српс. / Вој.Ценс. / Апатин	25/20/20 mm	сл. 38
39. Прегледала / Војна / Цензура	26/12/22 mm	сл. 39
40. Цензура / Вел.Бечкеречке Српске / Војне власти	27/50/28 mm	сл. 40
41. Цензура / Турско=Бечејске / Српске Војне Власти	22/37/40 mm	сл. 41
42. Прегледала / Војна цензура / Тетово	38/45/18 mm	сл. 42
43. Прегледала / Војна цензура /	1/30/40 mm	сл. 43
44. Краљ.српска / Војна цензура / у Сомбору	34/60/28 mm	сл. 44
45. Војна цензура у Ос / Примљено Осијек _____ 1919 / _____ Бр. _____ дана	60/75/75 mm	сл. 45

2. Једнокружни

46. Цензурирано у Темишвару	33 mm	сл. 46
47. Прегледала/Војна цензура/Карловац	35 mm	сл. 47

3. Једнокружни удвојених ивица

48. Postkontroll Travnik	24 mm	сл. 48
49. Краљевска српска / Војна цензура / Панчево	39 mm	сл. 49
50. Краљевска српска / Војна цензура / Панчево	34 mm	сл. 50
51. Војашка цензура / Прегледано / Љубљана	36 mm	сл. 51
52. Војна цензура Бугојно / Прегледано	37 mm	сл. 52

4. Овални

53. Прегледала / Војна цензура / Сарајево	39x39 mm	сл. 53
54. Прегледала / Војна цензура / Завидовићи	?x26 mm	сл. 54
55. Срп.Краљ.војна цензура / у Печују	47x30mm	сл. 55

5. Овални удвојених ивица

56. Прегледала / Цензура / у Суботици	44x24 mm	сл. 56
57. Краљ.српска / војна цензура / Каћ	52x30 mm	сл. 57

6. Овални декоративних ивица

58. Краљевска српска / војна цензура / Сомбор 42x29 mm сл. 58

7. Двоструко овални

59. Цензура /СХС/ 30x21 mm сл. 59

8. Оквирни

а) Правоугаони

60. Censure / militaire serbe 50x16 mm сл. 60
61. 18 Војн.цензура / Београд 55x17 mm сл. 61
62. Прегледано (33) 50x10 mm сл. 62
63. Прегледала цензура / Печуј 55x11 mm сл. 63
64. Цензура / Команда банат.желез. сл. 64
65. Прегледала / Војна цензура Вараздин / 10 IV 1919 39x28 mm сл. 65
66. Прегледала / Војна цензура / Сарајево 25x40 mm сл. 66
67. Војна цензура / Сарајево 37x22 mm сл. 67
68. Срп.кр.војна цензура / Вршац 52x35 mm сл. 68

б) Правоугаони декоративних ивица

69. Цензор / З 24x15 mm сл. 69
70. Српска војна / цензура Сента 34x17 mm сл. 70

ц) Правоугаони удвојених ивица

71. Прегледала / војна цензура 55x13 mm сл. 71

д) Правоугаони облих углова

72. Прегледала / војна цензура 10 37x23 mm сл. 72
73. 2 Прегледала / војна цензура сл. 73

е) Правоугаони удвојених ивица, облих углова

74. Прегледала војна / цензура Печуј 50x20 mm сл. 74

ф) Деформисани правоугаони /са Солунског фронта/

75. (3) Прегледала / војна цензура сл. 75
76. 30 Прегледала / војна цензура сл. 76
77. Прегледала / (94) војна цензура сл. 77
78. Прегледала / (40) војна цензура сл. 78
79. Прегледала / (100) војна цензура сл. 79
80. Прегледала / (91) војна цензура сл. 80
81. Прегледала / (82) војна цензура сл. 81
82. Прегледала / () војна цензура сл. 82

Prof. R. Auer: Belauscht.
Pozorovani.
l'odpatrzeni.
Meglesve.

20/VI

Zemun
 Društvo Bratstva
 Trinaest
 kava iz Zemun
 danas dođoh za
 zem avniju vidio
 dan se reklo se
 m...
 sav...

M. VAŠIĆ
 Bratstvu
 S...
 M...
 M...

Republika Srpska
 Rep. R. vorb.

Дописна карта из Земуна за М. Вашицу (20.6.19) са ознаком цензуре "Вој - ценз", у црној боји.

Trisse (Ulbajzagerka)
 5-
 M...
 Borivoj L. Poradičev,
 lieutenant.
 Davos-Platz
 (Villa Vecchie)

CENSURE MILITAIRE SERBE

Писмо из Београда за Давос (18.3.20) са ознаком цензуре "Censure militaire serbe" у љубичастој боји са парафом на коверти.

ЦЕНЗУРНЕ ВИЊЕТЕ

Ради затварања коверата по извршеној цензури Главна пошта у Београду је употребљавала вињете у виду траке, величине 95x21 mm са оквиром 75x15 mm у коме се налази штампана ознака поштанске контроле.

83. Српска војна поштанска контрола /
Controle Postal Militaire Serbe

73/58 mm

сл. 83

ПОПИС ЦЕНЗУРНИХ ЖИГОВА

Поред аутору познатих жигова, у попису су наведена и она места из којих, аутору овог чланака, нису познати цензурни жигови. Табеларни преглед је састављен из колона са заглављем познатим у претходно објављеним деловима овога рада.

Ред. бр.	Цензурно место	Бр. слике	Вел. у mm	Боја	Употреба	Параф	Напомена
1а	Алексинач				29.1.19	црвен	са жигом вп
б	"	76		љуб.	24.10.19		333 бр. 22
2	Анина	5	55	црна	30.12.18		Румунски део Баната
3а	Апатин	31	60/20	црвена	15.2.19		
б	"	38	25/20/20	црвена	20.5.19		
4	Б. Лука	9	67	љуб	2.3.19		
5	Бела Црква						у Банату
ба	Београд	33	39/65	љуб	14.12.18-25.2.19		познати бр. 5,7,9
б	"	71	55/13	црна			
в	"	71		плава	16.2.19		бр. 10,34
ц	"	71		плава	19.7.19	црн	бр. 30
д	"	75		љуб	25.2.19		бр. 9
е	"	76		црна	11.8.19		бр. 29
ф	"	76		љуб	5.10.19		бр. 23
г	"	76		црна	29.3.19		бр. 4
х	"	76		црна	28.4.19	плав	бр. 22
и	"	76		љуб	25.10.19		бр. 18
ј	"	60	50x16	љуб	14.9.19-30.4.20	црн	
				црна		плав	
				плава		црвен	
к	"	61	55x18	љуб	29.1.19		бр. 18
				црна			
7	Битољ				7.4.19	црвен	жиг вп Битољ
8	Бјеловар	22	60	љуб	24.10.19		
9	Бос. Брод				10.6.19	црн	параф "Ценз"

10	Бос. Нови	26	32/21	црвена	3.4.19		
11	Б. Петровац	2	24	црна	16.6.19		
12	Брчко	29	48/22	љуб црвена	21.4-14.6.19		
13	Бугојно	52	37	љуб	9.6.19		
14	Цеље						
15	Цетиње						
16	Дервента	17	80	љуб	6.5.19		
17	Дрвар	3	25	љуб	26.2.19		
18a	Дубровник	12	65	црна	7.5.-25.9.19	плав	II ар. област, вп 711
б	"	78		љуб	14.4.19		
19	Фојница (Кисељак)	18	70	црна	18.2.-6.6.19	црвен	данас Фојница
20	Гајдобра	1	27	црна	17.2.18		до 1922. Szepliget
21	Горњи и Доњи Ковиљ	57	52x30	љуб	21.3.19		данас Ковиљ
22	Хап Компа- нија Витез	30	52x36	љуб	28.6.-18.9.19	плав	данас Витез
23	Каћ	57	52x30	љуб	2.1.20		
24	Карловац	47	35	црвена	22.3.-23.6.19	црвен	
25	Кључ				26.6.19	црвен	
26	Копривница	22	60	црна	5.4.19		
27	Кос. Митро- вица	78		љуб	10.3.19		бр. 43, вп 216
28	Ковин						
29	Крагујевац		48/30	црна	12.3.19		приказано у бр. 219/220 с. 27, сл.6
30	Крека	25	24/31	љуб	26.1.20		у Тузлу 5 1.4.62. г.
31	Крешево	16	73	љуб	13.4.19		
32	Лесковац				11.12.18	црн	
33	Ливно	28	35/38	љуб	6.5.19		
34	Љубљана	51	36	љуб плава	25.9.19-6.2.20		
35	Марибор	59	30x21	црна	6.19		
36	Мостар						
37	Ниш	20	60	црна	18.4.19		
38	Нови Арад	64		црна	18.1.19		
39a	Нови Сад	57	52x30	љуб	21.12.18, 23.5.19		бр.1-9;15.22,25
б	"	69	24x15	љуб црвена	24.12.18- -10.11.19		
ц	"	75		црна	31.3.19		бр.11, вп бр.111 бр.82, вп бр.111
д	"	81		црна	6.2.19		
40	Огулин						

41	Окучани	22	60	црна	5.6.19		
42а	Осијек	22	60	црна	20.5.-28.10.19		
б	"	21	75	црна	10.7.19		
ц	"	32	55/35	црна	25.4.19		
д	"	35	65/61	црна	25.6.19		
е	"	35	65/53	црна	29.3.-19.4.19		у ћирил. у 2. реду нови текст: "Прегледала војна цензура"
ф	"	45	69/75/75	црна	28.3.-1.4.19		
43а	Папчево	49	39	љуб црна	18.12.18- -12.1.19		
б	"	50	34	љуб	25.4.19		
44а	Печуј	74	50x20	љуб	8.1.20		
б	"	63	55x11	црвена	23.1.21		
ц	"	55	47x30	црна	21.3.-2.5.21		
45	Пирот				13.12.18	плав	бр. вп 333
46	Приједор						
47	Прилеп	75		љуб	27.12.18		број нејасан
48	Рача (Краг.)	4	45	црна	1.2.19	црн	
50а	Сарајево	53	39x29	љуб	12.5.-18.5.19		
б	"	66	25x40	љуб	24.3.-1.6.19		
ц	"	67	37x22	љуб	13.12.19-18.3.20		
д	"	81		љуб	9.2.19		бр. 89, II арм. област Сарајево
51	Сента	70	34x17	љуб	3.5.19		
52	Сигетвар	36	52x48	љуб	21.8.20		
53	Сириг (38)						
54	Скопље	76		љуб	14.1.19		
55	Сл. Брод						
56	Сл. Пожега	23	60	црна	13.6.19	плав	
57а	Сомбор	44	34/60/28	љуб	4.3.19		
б	"	58	42x29	љуб	31.1.19		
58	Сплит						
59а	Ср. Карловци	7	30	љуб	14.1.19	црвен	
б	"	22	60	црна	1.9.19		
60	Ст. Бечеј	37	28/23/25	црна			
61	Ст. Молдава						
62а	Суботица	62	50x10	љуб црвена	4.4.-26.8.19	црн	
б	"	56	44x24	љуб	20.4.20		
63	Сушак	19	70	црвена			
64а	Темшвар	46	32	љуб црна	3.1.-30.6.19	црн	слова већа
б	"	46	32	црвена црна	22.12.18- -4.7.19		слова већа
ц	"	82		црна	4.7.19		број нејасан

65	Тешањ	13	67	црна	7.2.-8.6.19	плав	
66	Тетово	42	38/45/18	црна	27.5.19		приказано у броју 219/220, с. 30, сл. 29
67	Турски Бечеј	41	22/37/40	љуб	9.4.19	љуб	
68	Тузла						
69	Вараждин	65	39x28	љуб	10.4.19		
70	Вареш	14	67	црна	24.2.19		
71	Варцар Вакуф	15	67	љуб	28.3.19		данас Мркоњић Град
72а	Вел. Бечкерек	8	40	црна	3.7.19		данас
б	"	40	27/50/28	црна	8.1.-7.7.19		Зрењанин
ц	"	39	26/12/22	црна	13.12.18		
73	Вел. Кикинда	24	21/9	љуб	9.1.19		данас Кикинда
74	Великовац						у Аустрији Volkermarkt
75	Вишковици						
76	Вишеград	14	65	љуб	18.3.19,25.3.19		
77	Власотинце	76		црна	9.12.18		бр. 25
78	Вршац	68	52x35	љуб	5.2.-2.5.19		
79а	Загреб	12	65	љуб	16.6.19,14.7.19	црп	
б	"	27	24/30	љуб	23.9.19-15.3.20	плав	
ц	"	43	30/40	љуб	24.8.-20.9.19		бр. 1,5
д	"	72	37x23	плава љуб	10.4.-12.7.19	плав	бр. 1,3,5,9,10
е	"	73		плава плава	22.6.19		
80	Завидовићи	54	? x26	црна	22.4.19		
81	Земун	22	60	црна	20.6.-? 8.19	црвен	
82	Зеница	6	38	црна	22.6.19		
83	Зворник	11	40	љуб	29.3.19	плав	
84	Жепче	10	53	љуб црна	20.3.-14.6.19		

ПОПИС ЦЕНЗУРНИХ ВИЂЕТА

Ред. бр.	Цензурно место	Број слике	Вел. у mm	Боја	Употреба	Параф	Напомена
85	Београд	83	70x58	љуб.	10.6.19		

ЦЕНЗУРА

Сл. 1

ZENSUR

Сл. 2

Zensuriert

Сл. 3

ЦЕНЗУРИСАО

Сл. 4

СЕНЗУРЪРАУО

Сл. 5

VOJNA CENZURA

Сл. 6

srp. Cenzor

Сл. 7

ЦЕНЗУРА

Сл. 8

ПРЕГВОЈ ЦЕНЗУРА

Сл. 9

Прегледано! Војна цензура

Сл. 10

VOJHA URA Pregledala vojna cenzura

Сл. 11

Сл. 12

☆ Pregledala vojna cenzura ☆

Сл. 13

„Pregledano. Vojna cenzura

Сл. 14

Прг ВОЈНА ЦЕНЗУРА

Сл. 15

regledano VOJ.CEN

Сл. 16

Pregledano vojna enzura

Сл. 17

Pregledano, vojna cenzura

Сл. 18

Прегледала Војна цензура

Сл. 19

Нишка Војна Цензура

Сл. 20

VI d★Cenzura○Osijek★

Сл. 21

VOJ-CENZ

VOJ CENZ

Сл. 22

ЦЕНЗОР

Бр. 4

Сл. 23

3

Сл. 24

Прегледала

Војна цензура

Сл. 25

gledano Voj. I
Censura]

Сл. 26

Прегледала

Војна цензура

Сл. 27

ПРЕГЛ. ВОЈНА ЦЕНЗ. ЛИВНО. Т.

Сл. 28

Прегледала Војна
Цензура

Сл. 29

Прегледабена војничка

✳ *cenzura* ✳

Сл. 30

КРАЉ. СРПСКА ВОЈНА ЦЕНЗУРА

АПАТИН.

Сл. 31

прегледала

војна цензура Бр. 1.

Сл. 33

VOJN ZENS
U OSIJEKU

Сл. 32

* ПРЕГЛЕДАНО *
ВОЈНА ЦЕНЗУРА

Војна cenzura u Osijeku
Pregledano po vojnoj cenzuri

Сл. 34

Сл. 35

Pregledala cenzura
= Sigetvar =

Сл. 36

ЦЕНЗОРИ
Ј.С.Љ.Г
СТ.БЕЧЕ

Сл. 37

КРАЉ. СРПС.

ВОЈ. ЦЕНС.

АПАТИН

Сл. 38

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА
ЦЕНЗУРА

Сл. 39

ЦЕНЗУРА
ВЕЛ.-ВЕЧКЕРЕЧКЕ СРПСКЕ
ВОЈНЕ ВЛАСТИ

Сл. 40

ЦЕНЗУРА
ТУРСКО-ВЕЧЕЈСКЕ
Српске Војне Власти

Сл. 41

Pregledala
Voјna cenzura

Сл. 43

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА
ТЕТОВО

Сл. 42

КРАЉ. СРПСКА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА
У СОМБОРУ.

Сл. 44

ВОЈНА ЦЕНЗУРА У ОС

Примљено Осиек _____ 1919

_____ Бр. _____ го _____ дана

Сл. 45

Сл. 46

Сл. 47

Сл. 48

Сл. 49

Сл. 50

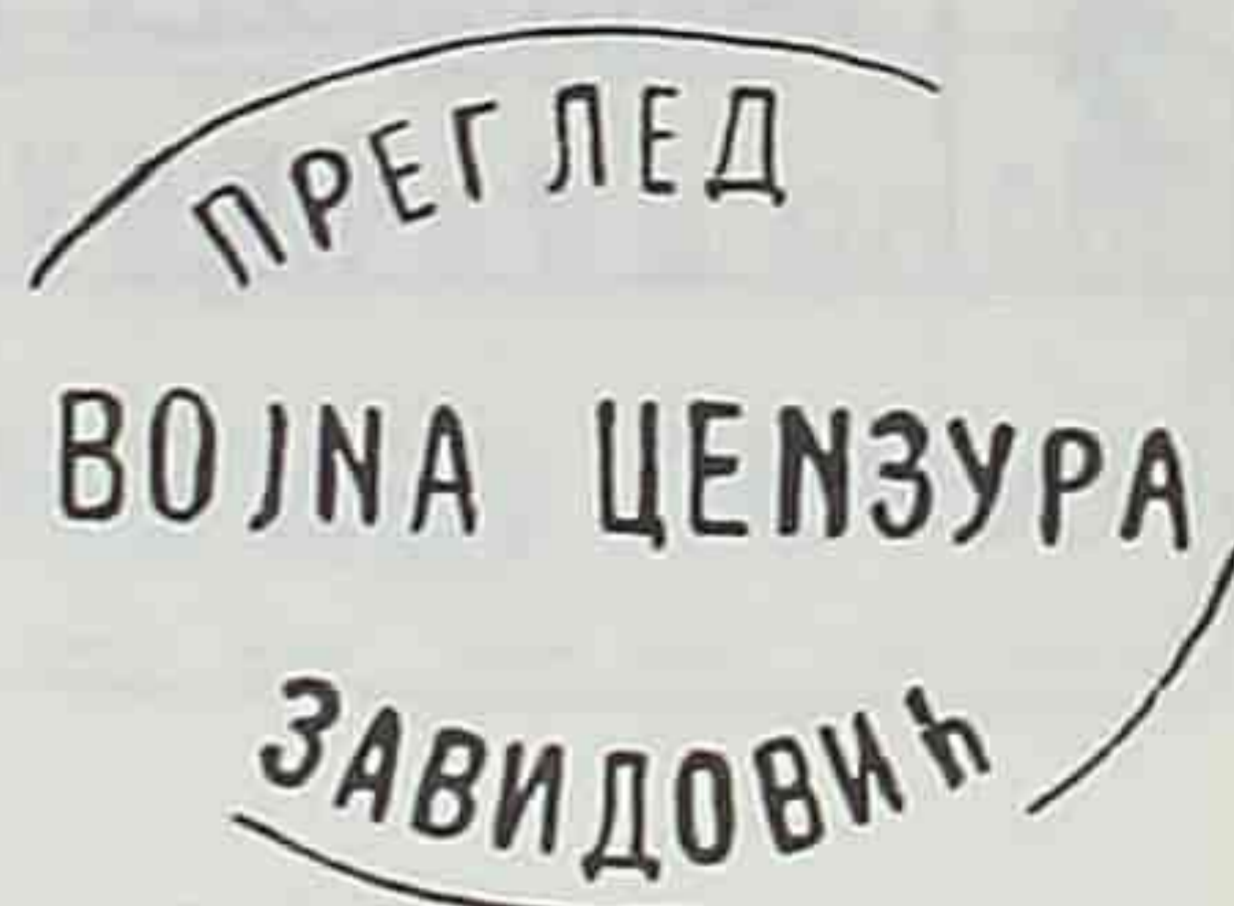
Сл. 51

Сл. 52

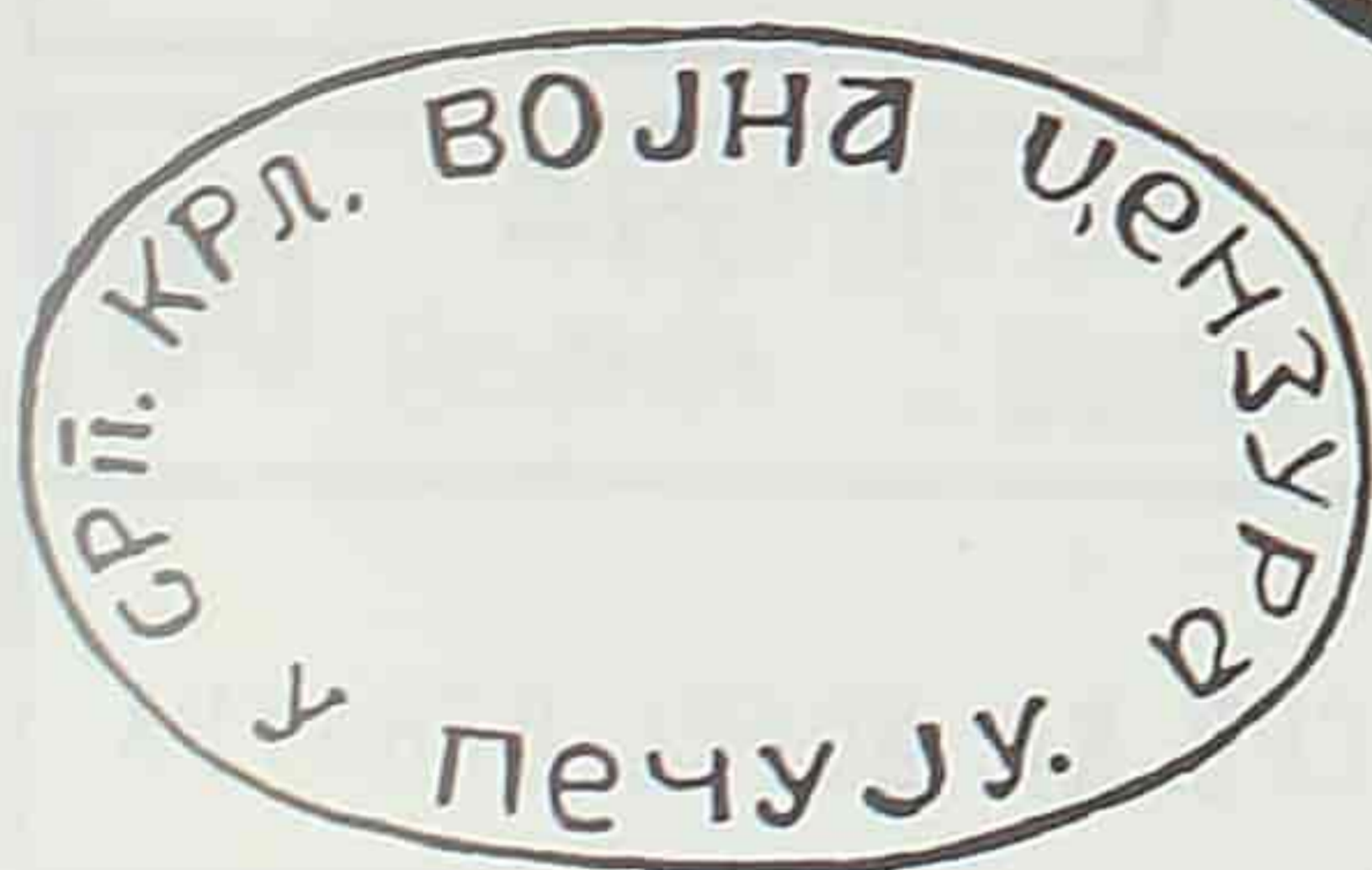
Сл. 53

Сл. 54

Сл. 56

Сл. 55

Сл. 58

Сл. 59

Сл. 57

Сл. 60

18 ВОЈН. ЦЕНЗУРА
БЕОГРАД

Сл. 61

ПРЕГЛЕДАНО (33)

Сл. 62

2. PREGLEDALA CENZURA
▪ P E C U J ▪

Сл. 63

ЦЕНЗУРА
КОМАНДА БАНАТ. ЖЕЛЕЗ

Сл. 64

Pregledala

Vojna cenzura Varaždin
10 IV 1919

Сл. 65

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА
САРАЈЕВО

Сл. 66

ВОЈНА ЦЕНЗУРА
САРАЈЕВО

Сл. 67

СРП. КР. ВОЈНА ЦЕНЗУРА

ВРШАЦ

Сл. 68

ЦЕНЗОР
3

Сл. 69

СРПСКА ВОЈНА
ЦЕНЗУРА СЕНТА

Сл. 70

10 ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА

Сл. 71

Pregledala
vojna **10**
cenzura

Сл. 72

2

PREGLADALA
VOJNA
CENZURA

Сл. 73

ПРЕГЛЕДАЛА ВОЈНА
ЦЕНЗУРА ПЕЧУЈ

Сл. 74

(3) ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА

Сл. 75

30 ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА

Сл. 76

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА **(94)**

Сл. 77

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА **(40)**

Сл. 78

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА **(100)**

Сл. 79

ПРЕГЛЕДАЛА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА **(91)**

Сл. 80

ПРИГЛАЉА
ВОЈНА ЦЕНЗУРА (82)

Сл. 81

ГЛАВЛА
А ЦЕНЗУРА

Сл. 82

СРПСКА ВОЈНА ПОШТАНСКА КОНТРОЛА
Contrôle Postal Militaire Serbe

Сл. 83

САВЕЗ ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ
"ЈУГОМАРКА"
ХОТЕЛ "ЈУГОСЛАВИЈА"

СУБОТА И НЕДЕЉА, 03. и 04. 02. 1996. год.

органузује у Београду

**5. ванредни
СУСРЕТ ФИЛАТЕЛИСТА**

са другим колекционарима
и хобистима

ХОТЕЛ "ЈУГОСЛАВИЈА"
- Од 9.00 до 16.00 часова -

СЛЕДЕЋИ
6. ВАНРЕДНИ СУСРЕТ
БИЋЕ ОДРЖАН
16. и 17. МАРТА 1996. ГОДИНЕ
У ХОТЕЛУ "ЈУГОСЛАВИЈА"

ПРИЈАВЕ И ОБАВЕШТЕЊА:
САВЕЗ ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ
ТЕЛЕФОН (011) 638 - 751

Архивска грађа и литература

1. Миле Бјелајац, Војска Краљевине СХС 1918 - 1921, Народна књига, Београд, стр. 47
2. Исто, стр. 21
3. "
4. "
5. "
6. "
7. " , стр. 22
8. " , стр. 35
9. " , стр. 150
10. " , стр. 166
11. " , стр. 168
12. " , стр. 184
13. " , стр. 190
14. Архив Војно историјског института ЈНА у Београду (даље АВИ) фонд (ф) архива бивше српске војске; пописник (П) 3а, к.46, ф.10, д.24.
15. Исто, П3а, к.46, ф.10, д.31.
16. " , " , к.46, ф.10, д.33.
17. " , П3, к.196, ф.6, д.12/42.
18. "
19. " , П3, к.169, ф.3, д.15.
20. " , " , к.196, ф.7, д.12/65.
21. " , П3а, к.45, ф.14, д.9; П3, к.46, ф.14, д.3.
22. " , П3, к.196, ф.7, д.12/77.
23. " , " , к.196, ф.5, д.11/20.
24. " , " , к.196, ф.7, д.12/74.
25. " , " , к.196, ф.8, д.16/1.
26. " , " , к.196, ф.7, д.12/77.
27. " , П3а, к.46, ф.14, д.8.
28. " , " , к.58, ф.5, д.3.
29. " , П3 ,к.196, ф.7, д.12/69; извештај на основу дешифроване депеше.
30. " , " , к.196, ф.7, д.12/72.
31. " , " , к.196, ф.7, д.12/70.
32. " , П3а, к.46, ф.14, д.15.
33. " , П3 ,к.234, ф.1, д.3/5; П3, к.411, ф.10, д.19/29.
34. " , " , к.196, ф.7, д.12/75.
35. " , " , к.169, ф.8, д.15; к.234, ф.1, д.3/6; П3а, к.46, ф.14, д.21.
36. " , " , к.231, ф.4, д.24/2.
37. " , " , к.169, ф.8, д.15/15.
38. " , " , к.196, ф.7, д.12/71, докуменат о раду цензурног места Сириг.

Захваљујем се установама, чији су ми архиви учињени доступним за потребе овог рада. Нарочиту захвалност изражавам породици пок. прим. др Б. Новаковића која ми је омогућила увид у збирку поштанских пошиљки из БиХ.

AR-GO-PHILA

КУЋА ДОБРЕ ФИЛАТЕЛИЈЕ

БЕОГРАД
011/725-517

НОВИ САД
021/398-822

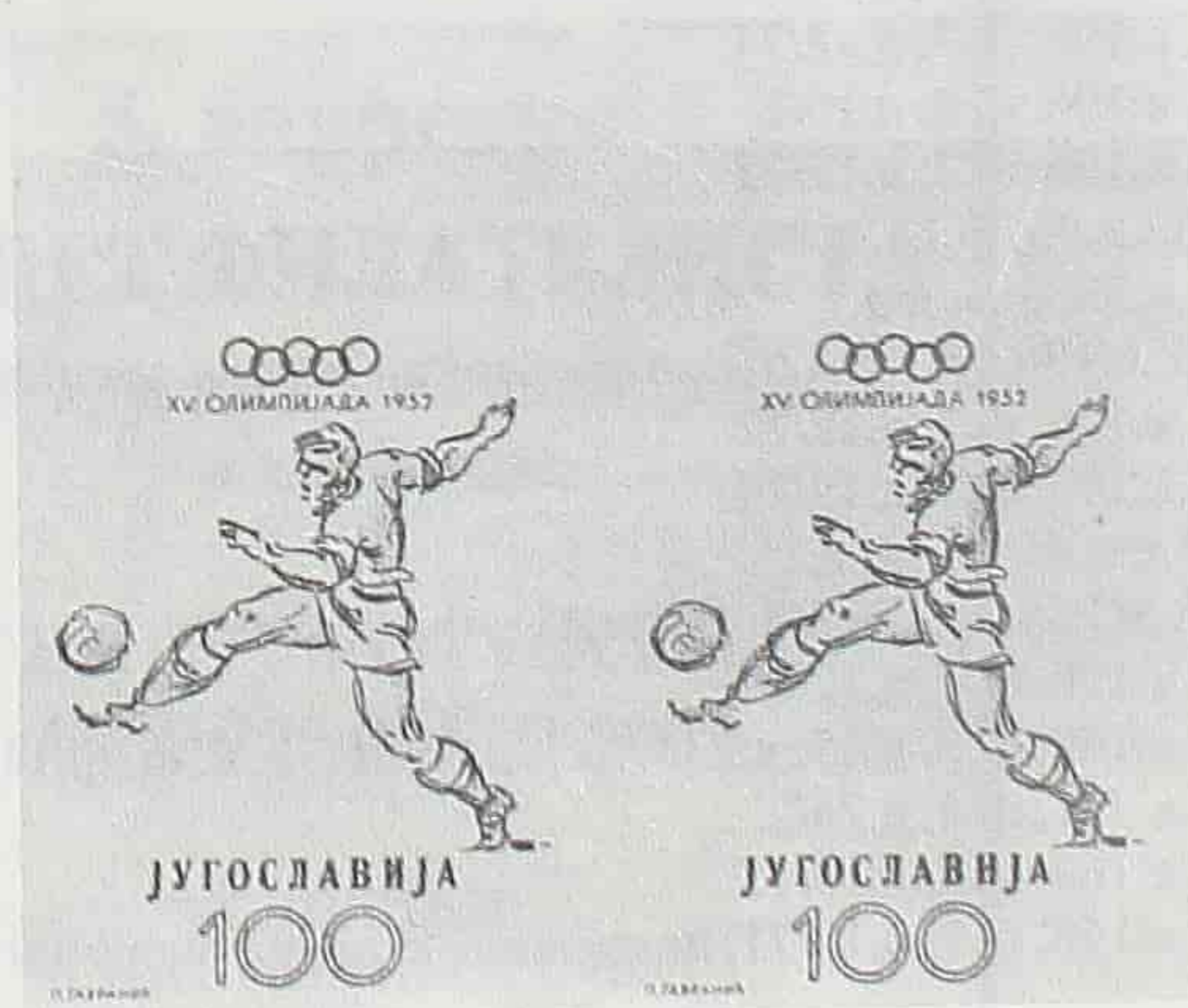
КУПУЈЕ:

Поштанске дописнице Кнежевине Србије, редовно путовале у иностранство

1. Michel: P10; 5Pa. brown, dunklerosa
ПЛАЋА: - обично путовале: 500.-
- са додатном франкатуром: 1000.-
2. Michel: P44 I (mit Bild ...); 5Pa. ultramarin, samisch
ПЛАЋА: - обично путовале: 500.-
- са додатном франкатуром: 1000.-

ПРОДАЈЕ:

КОМПЛЕТНУ ЧИСТУ (***) НЕЗУПЧАНУ СЕРИЈУ
“ОЛИМПИЈАДА ХЕЛСИНКИ 1952.”,
У ПАРУ (НА СЛИЦИ) MICHEL 698 - 703 U;
(КАТАЛОШКА ВРЕДНОСТ: 2 x 1800 MM), ЗА (НЕТО) 2200.-

СПОНЗОР часописа ФИЛАТЕЛИСТА
АПOTEКА “ВИОЛА” - НОВИ САД, Ул. В. Дроњак 7; 021/398-822
Власник: Мг. Ph. Мира Арсић

**ОСОБЕНОСТИ ЗУПЧАЊА НА БОСАНСКОМ ИЗДАЊУ
"КРАЈОЛИЦИ"
(наставка из прошлог броја)**

У обради мешовитих зупчања на маркама издања КРАЈОЛИЦИ многи познаваоци и колекционари позивају се на америчког филателисту Е.С.СОЛЕМАНА. Он је деценијама обрађивао ово подручје. Увео је свој систем развијања комбинација и покушао да састави преглед свих постојећих односно могућих комбинација мешовитих зупчања, по њему назван "СОЛЕМАН - ТАБЛИЦЕ", користећи се математичким знањем. Наглашавам да до сада нисам имао прилику да се ближе упознам са искуством наведеног аутора, осим у главним поставкама и то преко каталога, као и преко већ поменутог Приручника марака Аустрије (U. Ferchenbauer), те су излагања у овом раду пре свега резултат сопственог искуства у сакупљању овог материјала. Зато је, за мене, од посебног значаја размена мишљења са познаваоцима ове материје.

За одређивање могућег броја различитих комбинација зупчања на издању КРАЈОЛИЦИ, можемо се послужити математичким изразом:

$$rV_n^i = n^r$$

где (n) означава број основних типова зупчања, која улазе у међусобно комбиновање, а (r) број положаја у којима се свако зупчање може наћи што је, у ствари, број страна на марки (4).

Већ је познато да основна зупчања на овом издању чине: 12¹/₂, 9¹/₄, 6¹/₂, 10¹/₂, дакле 4, па се као крајње могући број различитих положаја у којима се на четири стране марке могу наћи 4 различита зупчања може узети:

$$n^r = 4^4 = 4 \times 4 \times 4 \times 4$$

Дакле, као крајњи оквир односно могући број комбинација мешовитог зупчања може се узети број 256. Обележавањем сваке странице марке са бројевима на пример: 1, 2, 3 и 4 те попуњавањем таблице започињући, на пример са 1 1 1 1, затим 1 1 1 2, 1 1 1 3, 1 1 1 4, добили бисмо комплетан преглед од 256 различитих положаја односно појединачних спојева зупчања.

Ту се међутим не завршава процењивање броја комбинација мешовитог зупчања на издању КРАЈОЛИЦИ.

Познато је, на име, да и незупчане марке граде спојеве са зупчаним. Нађени су примерци код којих је махом једна страна незупчана. Такође, у процењивању броја мешовитих зупчања треба рачунати и са зупчањем 5, које гради спојеве као комбинације са 3 различита зупчања. Овим би број могућих комбинација мешовитог зупчања био знатно увећан и прешао би бројку 500. Но то је већ ствар приступа тј. питања да ли спојеве са зупчањем 5, а са делимично незупчаним маркама узимати у обзир при третману теме.

На овом месту даћемо једну важну напомену у вези с обележавањем и читањем комбинација мешовитог зупчања. На име, потпуно развијање свих могућих комбинаци-

ја захтевало је напуштање уобичајеног начина обележавања мешовитих зупчања због недовољне прецизности и увођења целовитог обележавања зупчања за све четири стране марке. На пример: 121/2:121/2:91/4:91/4; 121/2:91/4:91/4:121/2; 121/2:121/2:121/2:91/4; 121/2:91/4:121/2:121/2; 121/2:121/2:91/4:61/2; 121/2:121/2:61/2:91/4 итд. На тај начин избегава се сваки могући неспоразум о карактеристикама зупчања. Једино се нормална мешовита зупчања нпр. 121/2:91/4:121/2:91/4 могу и надаље обележавати на класичан начин као 121/2:91/4 (водоравно 121/2 усправно 91/4).

За даље разматрање наше теме потребно је учинити једно важно ограничење, које је резултат искуства низа колекционара у сакупљању овог материјала, а које је од највеће важности. Наиме, уочено је, односно пису пронађени спојеви у којима су истовремено заступљена зупчања 61/2 и 101/2. Подједнако то важи за комбинације са 2 као и за комбинације са 3 зупчања.

Провером на властитом примеру између 120 различитих комбинација које су за сада предмет комплетирања односно међу више стотина марака мешовито зупчаних, није пронађена ни једна у таквој комбинацији, осим једне за коју постоји сумња да је зупчање 61/2 лажно изведено из незупчане стране марке или из зупчања 121/2.

Ово ограничење битно умањује број могућих комбинација зупчања (за 110 комбинација), па ако се од предњег броја 256 одбије још 4 зупчања (основни типови 121/2, 91/4, 61/2 и 101/2 нормално зупчани) долази се до броја од 142 различита мешовита зупчања. Ми ћемо надаље рачунати са овим бројем не губећи из вида да је тај број већи ако му се додају комбинације са зупчањем 5 и са незупчаним маркама.

Још једно начелно питање се може поставити у вези са сакупљањем марака КРАЈОЛИЦИ, са особинама зупчања односно мешовитих зупчања. Супротно општем правилу о подели марака на нежигосане и жигосане, мислим да се овде могу толерисати и они комплетни низови спојева који се састоје од нежигосаних и жигосаних марака. На сваку примедбу да то филателистички није у реду, препоручујем да се покуша са комплетирањем целе серије само у једној комбинацији. Макар то било и мешано нежигосано - жигосано.

У погледу процењивања вредности комплетних комбинација - целих серија једнообразно мешовито зупчаних обично се полази од реткости основних типова зупчања заступљених у комбинацији. По природи ствари може се предпоставити да су, на пример, вредније комбинације у којима је заступљено зупчање 101/2 или 61/2 од оних где то није случај. Наравно важно је и који је МОДЕЛ КОМБИНАЦИЈЕ у питању, о чему ће бити више речи у наставку.

(наставка у следећем броју)

ЈУБИЛЕЈ "ВАЉЕВСКОГ ФИЛАТЕЛИСТЕ"

Са приличним закашњењем региструјемо да је "Ваљевски филателиста", билтен филателистичког друштва "Александар Таракапов", јунским издањем обележио свој стоти број.

Јуна ове године, навршиће се 10 година од изласка првог броја билтена "Ваљевски филателиста". засада јединог гласила једног филателистичког друштва у Србији.

Све ове године, Билтен је пратио и информисао о значајнијим збивањима у филателији и вредно бележио активности чланова Друштва. Листајући старе бројеве наилазимо на приказе изложби наших марака, информације о новим издањима. Већ од првог броја покренута је рубрика "Сто основних појмова из филателије", која је изузетно примљена, посебно од стране млађих читалаца и почетника у филателији.

Билтен је награђиван на домаћим изложбама: ЈУФИЗ VI, бронзана медаља; "Републичкој изложби "125 година прве српске марке", сребрна медаља и на недавно одржаној ЈУФИЗ VIII, сребрно - бронзана медаља.

"Ваљевски филателиста" излази повремено и бесплатно се дели члановима. Билтен за издавача потписује Бранислав Грачанин а уредник је Стеван Новаковић.

Адреса друштва "Александар Таракапов": Хајдук Вељкова 18, Ваљево.

ДОПИСНА КАРТА

Т. Уређивачу "Самочување"
Београд.

На овој страни само ће се адрес стављати

ПУТ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ ДО ТРЖИШТА

Службени издавач поштанских марака Југославије, ДП "Југомарка", своја најатрактивнија издања у протеклој години, представио је домаћој јавности са неколико веома успешних промоција. Без изузетка, све су реализоване у веома свечаним приликама (Обележавање јубилеја филма, Прославе спортских друштава, ЈУФИЗ VIII, Осамдесет-годишњица Мојковачке битке и другим.). Значајно је да су све прошлогодишње промоције, а тако се наставља и ове године, уприличене у срединама које упечатљиво и најречитије говоре о самим поводом изласка марака (музеји, галерије, једном приликом чак и један брод).

За филателисте је увек пријатан сваки сусрет са креаторима поштанских марака. Осмишљено и интересантно, оно што овакве промоције доносе превазилази формат успешог маркетиншког декора, и то филателисти знају да цене. Ради се о несумњиво добром пословном потезу произвођача. У прилог томе говоре редовно укусно припремљене позивнице, ненаметљиво попуђене као идеја сакупљачима максимум карата, за колекционирање.

Својом предузимљивошћу, која је прерасла у једну добру - општеприхваћену праксу, "Југомарка" успоставља најдиректнију везу са најзначајнијим - домаћим тржиштем, за свој карактеристичан производ.

Промоција специјалног албума припремљеног поводом 50 година ЈСД "Партизан"

ИСТОРИЈА ПОСЛЕРАТНЕ АПАТИНСКЕ ФИЛАТЕЛИЈЕ

Филателистички клуб у Апатину основан је 23. децембра 1945. године. У то време, када нису постојали Савез филателиста Југославије, Србије и Војводине, Клуб је одлуком ОНО Сомбор почео да ради под покровитељством Културно - просветног савета.

Савез филателиста Србије, са седиштем у Београду, основан је као удружење 11. августа 1948. године, а већ 23. новембра подружница Апатин добија препис "Правила СФС". У међувремену, у Београду, формиран је Савез филателиста Југославије. У распису СФЈ од 14. септембра 1952. године између осталог пише: "Треба да водимо сталну борбу против свих шпекулантских тенденција у нашим редовима, истовремено треба да се боримо за извојевање пуног и чистог аматеризма и за популаризацију филателије и то првенствено међу омладином и пионирима". Допис је био лепо срочен, али за познаваоце се већ јасно назиру симптоми болести која ће узети хроничан ток услед тадашње праксе ПТТ: високе номинале, мали тиражи, волунтаристичко дељење марака - често, само по једну серију искључујући при том омладину, истовремено пуђење услужно жигосаних марака, немогућност куповине неких издања на шалтерима, обструкција размене са иностранством уз дуге рокове забране слања, фабриковање "специјалитета", монополизација промета итд. Све су то оцене преузете из анкете СФЈ, у којој се тражило мишљење чланова о тадашњем стању филателистичке стварности. Релативно касно, откриће се горње заблуде и понешто од тога исправити, свакако у интересу филателије.

Клуб филателиста у Апатину је временом растао и смањивао се у погледу бројности својих чланова. Најбројније, Друштво је било 1951. године, када је имало 81 члана (чак 25 омладинаца). У 1995. години, Друштво је имало 17 чланова (3 омладинца).

И поред шароликости и несталности чланства, рад Друштва је увек био веома плодан. Већ 1945. године Друштво формира своју колективну - завичајну збирку, из прилога својих чланова и од материјала везаног за град Апатин. У оквиру манифестације Апатинске рибарске вечери Друштво 1965. године припрема филателистичку изложбу. За ту прилику, припремљен је пригодан коверат и специјални жиг. Већ идуће године одржана је нова изложба, такође поводом Апатинских рибарских вечери и стогодишњице прве српске марке. Такође квалитетна изложба, са сличним садржајем, допунила је успех прве изложбе.

Непотпуно би било свако глобално сагледавање филателије једног места ако се не би осврнули и на друштвене просторије. Основано у кафани, друштво ускоро ужива гостопримство музичке школе, све до 1968. године када га прихвата Дом културе са градском библиотеком, где се Друштво састаје до данашњег дана. Посећеност састанака је веома добра. Наши највернији посетиоци су уједно и најстарији чланови г. Рајко Јонозовић и др Фрањо Ехман, глава породице која је у свету позната по својим збиркама.

Друштво је добило бројна признања на изложбама у Лајпцигу, Бечу, Познању, Будимпешти, Луксембургу, Истамбулу, Софији, Букурешту... На Светској изложби, у Прагу 1962. године, омладинац Корнел Ехман је за своју збирку "Зоогеографија"

заслужено добио омладински Гран при, диплому првог ранга, спомен медаљу и кристални пехар.

Ревност једне прошлости не би била плодносна да се није одразила и на будућност. У издавачкој традицији Друштва незаобилазан је огласни часопис "Balkan Phila". Први часопис те врсте на Балкану. Издавач је био А. Берленковић а први број је изашао 23. новембра 1924. године. Часопис је доносио огласе, чак из седамнаест земаља. Био је препознатљив и по томе што је кроз цео примерак, после пар страница, понављао насловну страну, увек на другом од шест коришћених језика.

На крају, да додамо: редакција "Филателисте" се нада да наредна ЈУФИЗ неће проћи без неке од збирки апатинских филателиста.

Гвожђар Менар, Бања Лука

75 ГОДИНА ФИЛАТЕЛИЈЕ У БАЊОЈ ЛУЦИ

Давне 1920. године господин Душан Кецмановић, окружни прота и народни посланик из Бања Луке, примљен је за члана Југословенског филателистичког савеза, са седиштем у Загребу. Из једног писма, упућеног 27. јуна 1920. године, Управи пошта у Сарајеву види се да је у Бањој Луци већ основана месна организација Југословенског филателистичког савеза, коју чини 21 члан и која врши активну размену филателистичког материјала са иностранством, на шта указује и писмо фирме "Briefmarken haus A.Krebs".

По окончању Другог светског пришло се обнови филателистичког живота у Бањој Луци. Већ 1949. године љубитељи филателије се поново окупљају и у склопу Савеза филателиста Босне и Херцеговине оснивају подружницу филателиста у Бањој Луци. Од 1970. године друштво је организовано под именом Филателистичко друштво Бања Лука. Друштво постаје нарочито активно осамдесетих година. Сматра се да је за Друштво посебно значајно укључивање у филателистичку асоцијацију, коју чини пет градова: Сента, Ходмезевашархел, Сентеш, Темишвар и Бања Лука (по иступању Кракова), 1987. године. Овим се пружила могућност бањалучким филателистима да сваке године у једном од ових градова изложе своје збирке, при чему нису изостала ни златна признања.

Бања Лука је од 21. - 28. априла 1989. године била домаћин међународне филателистичке изложбе "Пет градова". Обележавајући 70 година филателије у Бањој Луци, 1990. године одржана је Десета филателистичка изложба Друштва Бања Лука, после Друго светског рата.

Од почетка рата 1991. године, ФД Бања Лука није престајало са радом. Чланови Друштва били су посебно присутни у саветодавној функцији, помажући свом ПТТ предузећу код припреме и издавања поштанских марака Републике Српске. На основу сагласности Предузећа ПТТ саобраћаја Бања Лука издати су први пригодни поштански жигови Републике Српске и више пригодних коверата.

У тек завршеној календарској години, навршило се 75. година од почетка организованог филателистичког живота у Бањој Луци. Околности нису биле за свечарско обележавање овог за нас значајног јубилеја. Изостала су и пригодна издања. Од некадашњих 120 чланова, њих десетак су и даље веома активни. Ти људи су окосница новог окупљања филателиста, укључивања младих и пропагирања филателије.

ЛОКАЛНО ИЗДАЊЕ ДОБОЈ

Локално издање Добој узгредно је поменуто у упитном тексту В. Беговића, уредника часописа Филателиста бр.217/8, ст.22 (**Епигма Добојско издање**), као и у анализи поштанског саобраћаја аутора З.Бошковића (исти број часописа на ст.47-8). Данас се поуздано могу дати следећи подаци:

* На састанку представника ПТТ предузећа одржаном 5 и 6. априла 1994.г. у Власеници договорено је да се изврши прештампавање редовних поштанских марака које се налазе на залихама у ПТТ предузећима, а које су због високе номиналне вредности постале неупотребљиве. Комисија је одлучила да се изврши прештампавање марака са следећим номиналним вредностима и то: 50, 5000, 6000, 10000 и 20000 динара. Прештампавање ће се извршити ознакама "А" и "Р", а један део и са новим номиналним вредностима које ће одредити Комисија, према потребама ПТТ предузећа. Марке доставити Депоу марака ПТТ Бања Лука најкасније до 20. јуна 1994. г. Јединствено јавно предузеће ПТТ саобраћаја Републике Српске Соколац, Број: 1-03-60/94 дана 15. јуна 1994.

Коментар. У Депо марака Добој долазе наведене марке из подручних пошта. Сви табаци по одлуци управника поште Добој одлазе на прештампавање (**уз коментар да су им марке неопходне за рад**), без одобрења ЈЈП ПТТ Соколац. Већ крајем јуна, у августу и септембру месецу 1994. г. ове марке су продаване на шалтеру поште у Добоју и Дервенти (вероватно и у другим поштама дотичног подручја). На претерано наваљивање сакупљача из Србије радник у Депоу марака извесну количину табака (углавном макулатуру) продаје сакупљачима по Србији. Познато је 19 врста разпоразних претисака. Врло тешко се дошло до сазнања колико је уопште марака прештампано, јер за нестручна лица ту су се налазиле само 4 марке. Уствари прештампано је, а до данас познато 10 вредности и то: А/20; А/20000; Р/20; Р/30; Р/50; Р/100; Р/5000; Р/6000; Р/20000 и Р/30000 динара, кат. бр. 13-16; 18-19 и 21-22 (Бошковић 94). Прештампавање је урађено у офсет штампи у Радничком колективу Добој. Тираж прештампаних марака остаје непознат јер је сарадња по овом питању са Добојем немогућа.

Постоје лако уочљиви делимични фалсификати (претисак) целе серије: З. Бошковић - М. Мишовић, Берза филателије, двоброј 3-4, септембар 1995.г. "Фалсификат је примећен захваљујући једној неправилности која је красила серију. Претисак код марке Р/20, слово "Р" прештампано је инверзно (улево). На фалсификату претисак је урађен удесно. Елементи који су указали на делимичан фалсификат ове серије су следећи: Слова "А и Р" су упадљиво немарно претиспута, пунија и неоштрих контура, а слово "Р" често без правилног завршетка на нози. Што се тиче црног правоугаоног поља оно је претиснуто у тамној нијанси боје и невидљиве су основне бројке испод њега. Код оригинала бројке испод црног поља лакше се распознају чак и без употребе светлосног извора".

* На састанку у Приједору 10. октобра 1994.г. одлучено је да се прештампане марке локалног издања Добој **комисијски повуку из оптицаја** и доставе Јавном предузећу ПТТ Соколац. Главни разлог за ову одлуку је неквалитетно прештампавање и рад мимо знања Јавног предузећа ПТТ Соколац. **Комисија је**

достављену количину марака уништила (спалила) у Фабрици целулозе "ИНЦЕЛ" у Бањалуци.

Захваљујем на овој службеној информацији г. Драгољубу Чулићу, директору Главне поште у Бањалуци.

Коментар. На (не) срећу филателиста пре ове одлуке захваљујући агилности и спретности г. М. Мишовића и г. С. Огњановића неколико целих табака свих 10 вредности дошли су у филателистичке руке. Са писмима је било мање среће и то је углавном недоумица за многе да сумњају у аутентичност овог издања. Локално издање Добој каталогизирано је у: З. Бошковић, Подсетник 96, под кат. бр. 31-40 (рукопис).

* Управни одбор Јединственог јавног предузећа ПТТ саобраћаја Републике Српске дана 29.10.1994. г. донело је Решење о пуштању у продају редовних поштанских марака са претиском нове вредности. Дана 1.11.1994. г. пуштене су у продају следеће марке: А/5000; Р/6000; 0.40/10000 и 2.00/50000 динара. Број: 1-03-403/94. Соколац, 29.10.1994. г.

Коментар. Марке су прештампане офсет штампом у штампарији "Глас" у Бања Луци. Овим прештампавањем коначно се дошло до жељених марака које су прикладне постојећем стању у поштанском унутрашњем и спољњем промету. Каталогизирано у: З. Бошковић, Подсетник 96, под кат. бр. 43-46 (рукопис).

Обзиром да је Република Српска постала конститутивни део данашње Републике Босне и Херцеговине скрећемо пажњу на ово заиста занимљиво локално издање.

DAS HANDELSEMBARGO IST SUSPENDIERT

MEIN ANGEBOT: JUGOSLAWIEN 1945-1996 UND NEUHEITEN,
BOSNIEN (SERBISCHER UND MUSLIMANISCHER TEIL),
REPUBLIKA SRPSKA KRAJINA, BRIEFMARKEN, BRIEFE,
ABARTEN. VERLANGEN SIE UNSERE PREISLISTE.

ZORAN BOŠKOVIĆ, VLADETINA 1/38, YU-11000 BEOGRAD

BOŠKOVIĆ

BERZA FILATELIJE

Oglasno informativni list izlazi nedeljom u Beogradu

CENA 2.00 din. ZA INOSTRANSTVO CENA 2.- DM

ЈЕДАН НЕПОЗНАТ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ЧАСОПИС У БОКИ

У Игалу је 1930. године изашао први број филателистичког часописа "Росика".

Часопис руског филателистичког друштва у Југославији "Росика" изашао је први пут 1. априла 1930. године у Игалу. О овом часопису, односно његовој садржини мало се зна међу филателистима. Штампан је на руском језику осим написа: "Игало - Ерцегнови, Бока Которска, Југославија", који је био штампан на српском језику. Игало је тада било мало место, са око 350 становника, без поште. Већ у другом броју напис на српском језику је измењен у: "Херцег - Нови, Зетска Бановина, Југославија". Колико ми је познато штампано је десет бројева, чије фотокопије су сачуване у Архиву Херцег - Новог. Седам првих бројева изашло је у Игалу, а последња три у Белој Цркви где се преселио главни и одговорни уредник Еуген М. Архангелски. Лист је штампан у руској штампарији Филонова у Новом Саду и цинкографији "Полет" Андросова у Београду.

Часопис је излазио захваљујући првенствено неуморном раду главног и одговорног уредника и прилозима чланова Руског филателистичког друштва чији је орган била ова публикација, затим новчаним прилозима од приређиваних лутрија, процента који је Друштво добијало посредујући у купопродаји и размени марака, од прихода добијених од огласа у "Росики", чланарине и других прилога.

Примерак часописа коштао је 7, а од броја три: 6 динара. За иностранство примерак је коштао 4, односно 3,5 па 3 франка или 15 а потом 12 америчких центи.

"Росика" је била веома добро примљена код филателиста што се може закључити из писама које су упућивали читаоци.

Поред вести о раду Друштва, на страницама ове публикације редовно се објављују подаци о најновијим издањима марака из скоро свих земаља света. Такође се објављују подаци о филателистичкој литератури, затим стручни филателистички савети: о врсти папира, водознацима и другоме у вези са штампањем марака. Редовно се објављују огласи о купопродаји и замени марака, упућени из многих земаља Европе.

Руско филателистичко друштво у тадашњој Југославији радило је под доста тешким условима што се рефлектовало и на издавање "Росике". Многи чланови нису подмиривали чланарину, па су због тога били искључивани из Друштва што је редовно било објављивано у "Росики". Такође је редовно објављиван сваки допринос чланова Друштва, било да се радило о добровољним прилозима, који су достигали суму и до 25 долара, или да је реч о придобијању претплатника за "Росику". Значајан допринос дао је један члан из Подгорице, који је израдио нацрт корица часописа, што је било вредно 400 динара, а поред тога дао је прилог од 400 франака.

У раду Друштва учествовали су и Југословени. Тако је Никола Рукавина превео са руског на наш језик Статут Друштва и написао рад "Наше марке, биљези и цјелине". Анте Мариновић је штампао Статут на српском језику у 50 примерака, бесплатно.

Друштво је имало своје представнике у 16 земаља, а у Југославији у Београду и Загребу, где су уредно стизали примерци "Росике".

Значајно је сазнање да је у Часопису објављено неколико радова о нашим маркама. Интересантан је рад о издању Кнежевине Србије, 1866. године, са мотивом

кнежевског грба. Из овог рада сазнајемо да је један примерак ове марке нађен на сарајевским новинама "Вијесник", са жигом поште од 15.8.1876. године. Интересантан је податак који се износи о овој марки. Наиме, ова марка је била стигла и у Цирих на продају филателистичких реткости. Купио ју је један од Ротшилда за 90.000 динара. После чега је нагло порасло интересовање за ову марку па се за њу, међу осталима, интересовао и Британски музеј.

Овим кратким прилогом желела сам да скрепем пажњу ваших цењених читалаца на један стручни филателистички часопис, скоро непознат, који је пре више од шест деценија доносио обиље података о нашим и страним маркама излазећи у малим местима Игалу и Белој Цркви.

IN MEMORIAM

МИРКО РАШИЋ, преминуо је 26. октобра 1995. године у Торонту. Рођен је у Загребу 1904. године. Гоњен од нациста, пребегао је 1941. године у Лондон и радио у Југословенској влади у избеглиштву. Као филателиста саставио је једну од најбољих збирки марака Србије, више пута награђивану златом на светским изложбама. Познат је у свету по књизи "The postage stamps of Serbia".

Ј. В.

ВИТОМИР МИЛИЋЕВИЋ, преминуо је 15. јула 1995. године у својој 74. години. Филателијом се бавио од ране младости. Веома заузет својим редовним запослењем као дипломирани економиста и виши саветник друштвеног књиговодства Југославије, налазио је времена да се бави својим омиљеним хобијем. Био је врсан познавалац марака, а парочито редовних издања са туристичким мотивима и мотивима ПТТ саобраћаја. Резултате својих истраживања штампао је у различитим филателистичким часописима а пре свих у свом "Филателисти". Изузетно педантан, ненаметљив и скроман, преносио је своја сазнања другим филателистима. Љубав према филателији је пренео и на своје унуке. Свима који смо га познавали Вита ће остати у најлепшој успомени.

В. М.

За сакупљаче посебности југословенских постанских целина, региструјемо интересантну појединост код издања дописних карата за унутрашњи саобраћај (2. март - 19. април 1945.), са ликом маршала Тита у униформи, 5 динара, зелена, текст српскохрватски: разделну црту дужине 9 мм, између другог и трећег реда текста (слика 1). Иначе, ово издање је у каталогизацији М. Р. Вуковића описано без наведене разделне црте (слика 2).

Унутрашњој пошти
 Сарајево
 Бродоград
 је 29.02.1945. Од
 вај о Сарајеву
 Вајне Река, као
 Вајне Река, као
 Вајне Река, као

ДЕМОКРАТСКА ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА
 DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA

Дописна карта — Dorisnica

Дин. 5 Din

Др Угарић

Др Угарић
 Вајне Река, као

ДЕМОКРАТСКА ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА
 DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA

Дописна карта — Dorisnica

Дин. 5 Din

Тосић
 Вајне Река, као

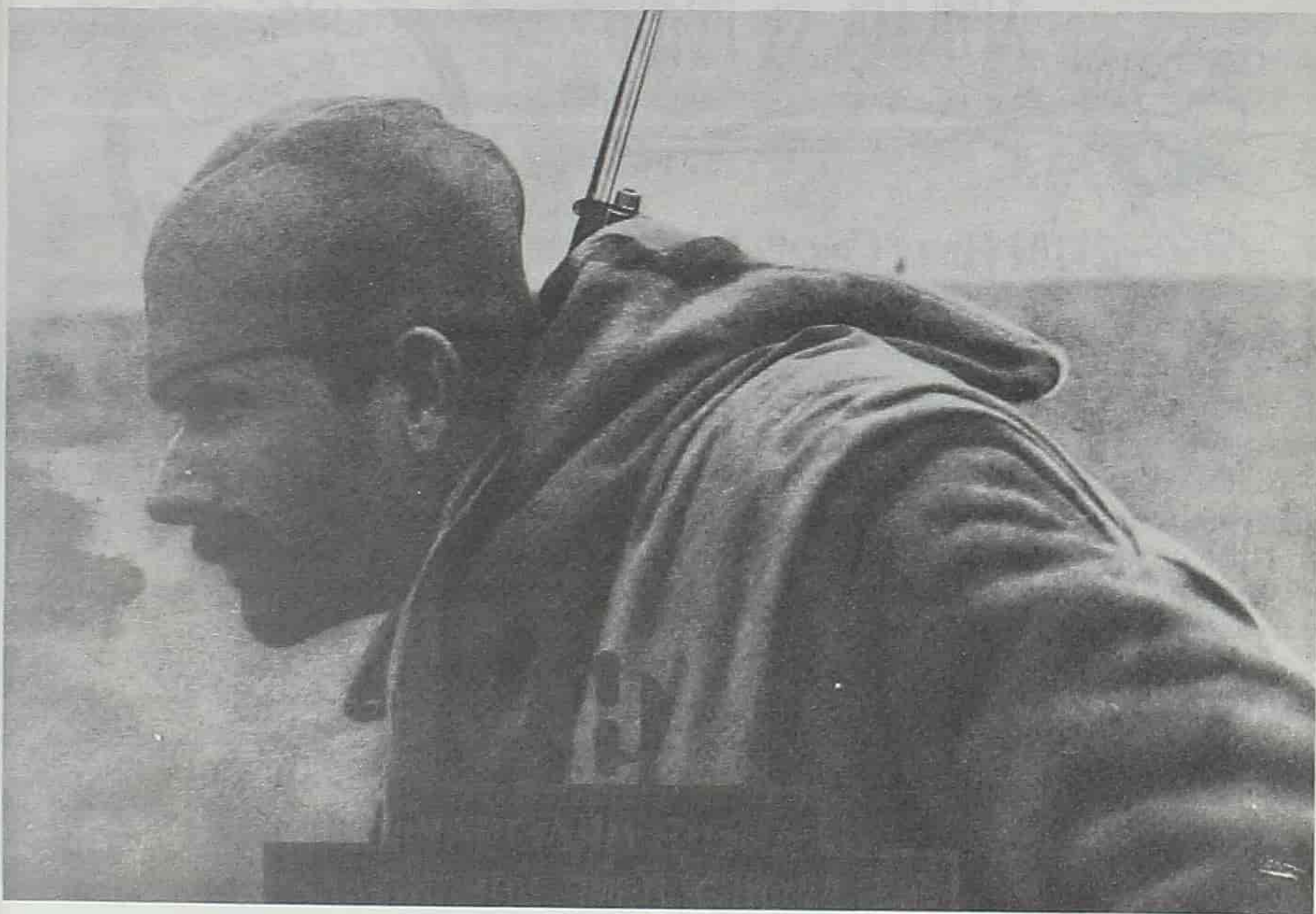
Недавно је "Политика", подсетила читаоце на своје писање, пре више од 80 година, тачније 9/22 X 1914.

ВОЈНИЧКА ПИСМА БЕСПЛАТНО, А КОВЕРТИ... ?

Бирокупачка Аустрија хоће да навуче коју пару чак и на војничкој пошти. Штампане су нарочите војничке карте од којих свака кошта једну пару.

Код нас се војничке карте дају бесплатно, а војничка писма ослобођена су таксе. Али зато су практични људи измислили, па су на ковертима друковали заглавље "војничко писмо" и сад такве коверте продају војницима по двадесет пара и грош комад.

Фотографија на којој се види лик српског војника, са шајкачом на глави, у шињелу, наоружан, у извиђању, одавно је dospела на странице светске штампе, у ратне албуме, војне енциклопедије, уджбенике историје... Зна се да је снимљена негде на Дрини пре повлачења српске војске преко Албаније.

Као симбол свих српских сељака, који су бранили своја огњишта од аустро-угарских окупатора, у почаст свим ратницима из Првог светског рата, у Гацином Хану биће подигнут споменик ратника - извиђача са познате фотографије. Верујемо да нећемо дуго чекати поштанску марку са овим симболичним и веома упечатљивим ликом.

Последњи празник Божића, у Војводини, обележен је пригодним поштанским жигом и поштанским фламом. О томе налазимо информације у ПТТ Веспику. У Новом Саду је издата илустрована карта на којој је приказана Богородица са Христом, према икони из XVI века. Према ликовној обради и поруци коју носи карта је замишљена као божићна честитка.

СРЕЋНЕ
НОВОГОДИШЊЕ
И БОЖИЋНЕ
ПРАЗНИКЕ
ЖЕЛИ ВАМ

1996. ПТТ

ХРИСТОС СЕ РОДИ!

21101 Нови Сад, 7. 1. 1996.

Са слоганом "Ваше крви део један живот цео", од средине 1995. године су у употреби карте за позивање на акцију добровољног давања крви (на слици). Издавач је Црвени крст Србије. Према напису на месту марке, ове карте су ослобођене плаћања поштарине. Све указује на то да сакупљачи модерних целина ово издање могу уврстити у своје збирке.

ПРИГОДНИ ПОШТАНСКИ ЖИГОВИ

Решењем Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србија" Београд, Подручни сектор за поштански саобраћај Нови Сад, одобрена је израда пригодног поштанског жига са непокретним датумом и његова употреба у поштама: 21400 Бачка Паланка, 22300 Стара Пазова, 24400 Сента, 21460 Врбас, 26000 Панчево, 24000 Суботица, 23300 Кикинда, 26300 Вршац, 23000 Зрењанин, 22400 Рума, 24300 Бачка Топола, 25000 Сомбор, 22000 Сремска Митровица, 21220 Бечеј и 21000 Нови Сад, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА НОВОГОДИШЊЕГ ПРАЗНИКА на дан 01.01.1996. године, са текстом у жигу: "СРЕЋНА НОВА ГОДИНА", са датумом: "01.01.1996."

Решењем Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србија" Београд, Подручни сектор за поштански саобраћај на ГПЦ Нови Сад, одобрена је израда пригодног поштанског жига са непокретним датумом и његова употреба у пошти 21208 Сремска Каменица, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА 25 ГОДИШЊИЦЕ ПРИЈЕМА У "SO KINDERDORF INTERNATIONAL" и 20 ГОДИШЊИЦЕ ОТВАРАЊА "СОС ДЕЧИЈЕ СЕЛО" у Сремској Митровици, са текстом у жигу: " SOS KINDERDORF INTERNATIONAL ДЕЧИЈЕ СЕЛО 1970-1995", са датумом, 09.11.1995. 21208 СРЕМСКА МИТРОВИЦА.

* * *

Решењем Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србија" Београд, Подручни сектор за поштански саобраћај на ГПЦ Нови Сад, одобрена је израда пригодног поштанског жига са непокретним датумом и његова употреба у пошти 24101 Суботица, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА 50 ГОДИНА СПОРТСКОГ ДРУШТВА "СПАРТАК" СУБОТИЦА, са текстом у жигу: "СПОРТСКО ДРУШТВО ЖЕЛЕЗНИЧАР 50 ГОДИНА ЈОВАН МИКИЋ СПАРТАК", са датумом "15.12.1995."

* * *

Решењем Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србија" Београд, Подручни сектор за поштански саобраћај Нови Сад, одобрена је израда пригодног поштанског жига са непокретним датумом и његова употреба у поштама: 24400 Сента, 21470 Бачки Петровац, 23000 Зрењанин, 25000 Сомбор, 26300 Вршац, 24300 Бачка Топола, 24430 Ада, 22300 Стара Пазова, 23300 Кикинда 22000 Сремска Митровица, 24000 Суботица, 21220 Бечеј, 26000 Панчево, 25250 Кула и 21101 Нови Сад, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА БОЖИЋНОГ ПРАЗНИКА на дан 25.12.1995. године, са текстом у жигу: "СРЕЋАН БОЖИЋ".

* * *

Решењем Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србија", Београд, Дирекција за поштански саобраћај, Сектор за експлоатацију, одобрена је израда пригодног поштанског жига, са непокретним датумом и његова употреба у пошти 11101 Београд, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА 25 ГОДИШЊИЦЕ ДРУШТВА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА СРБИЈЕ ДО 1918. ГОДИНЕ, са текстом у жигу: "ДРУШТВО ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА СРБИЈЕ ДО 1918. ГОДИНЕ - 1970-1995, са датумом 30.12.1995. 11101 БЕОГРАД.

* * *

Решењем Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србија" Београд, Подручни сектор за поштански саобраћај Нови Сад, одобрена је израда пригодног поштанског жига са непокретним датумом и његова употреба у поштама: 21300 Стара Пазова, 24101 Суботица, 25250 Оджаци, 22240 Шид, 23101 Зрењанин, 23272 Нови Бечеј, 23220 Српска Црња, 23305 Мокрин, 25000 Сомбор, 22320 Инђија, 23300 Кикинда, 26106 Панчево, 24000 Суботица, 22400 Рума, 24300 Бачка Топола, 21400 Бачка Паланка, 26101 Панчево, 21460 Врбас, 25260 Апатин, 22101 Сремска Митровица, 26300 Вршац, 26220 Ковин, 23320 Чока, 23330 Нови Кнежевац, 21220 Бечеј, 21101 Нови Сад, 21102 Нови Сад, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА ПРАВОСЛАВНОГ БОЖИЋА, на дан 07.01.1996. године, са текстом у жигу: "ХРИСТОС СЕ РОДИ" и датумом "07.01.1996."

* * *

Решењем ДП "Југомарка", одобрена је израда пригодног поштанског жига са непокретним датумом и његова употреба у пошти 11101 Београд, 6. јануара 1996. године и у "Југомарки" на неодређено време, у циљу ОБЕЛЕЖАВАЊА ПРВОГ ДАНА ПУШТАЊА У ПРОДАЈУ ПРИГОДНЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ "80 ГОДИШЊИЦА МОЈКОВАЧКЕ БИТКЕ".

ПРОГРАМ ИЗДАВАЊА ПРИГОДНИХ ПОШТАНСКИХ МАРАКА У 1996. ГОДИНИ

Ред. број	Датум издања	Издање	Број мар.	Шалт. таб.	Номинала	Приг. ков.	Макс. карта	Тираж
1.	6. 01.	80-годишњица Мојковачке битке	1	25	1,10	1		55.000
2.	22. 01.	100-годишњица рођења Саве Шумановића	1	25	1,10	1	1	54.000
3.	15. 02.	Заштићене животињске врсте	4	20	6,60	2		52.000
4.	15. 03.	Краљеви шаха III	9	9	9,90	5		74.000
5.	30. 03.	100-годишњица модерних Олимпијских игара	2	8	3,30	1		56.000
6.	12. 04.	XXVI летње Олимпијске игре - Атланта	4 + блок	8	10,45	3		56.000 55.000
7.		Дечија шаховска олимпијада	1	25	1,10	1		53.000
8.	30. 04.	Дан марке	1	25	1,10	1		53.000
9.	7. 05.	ЕВРОПА	2	8	4,95	1		166.000
10.	1. 06.	150-годишњица наставе архитектуре у Србији	1	25	1,10	1		51.000
11.	28. 06.	Европска заштита природе	2	8	4,95	1		59.000
12.	22. 07.	200-годишњица битке на Мартињићима и битке на Крусима	2	25	3,30	2		51.000
13.	2. 09.	Љубичевске коњичке игре	2	25	3,30	1	2	55.000
14.	25. 09.	Фауна	4	20	6,60	2		52.000
15.	2. 10.	Радост Европе	2	8	3,30	1		56.000
16.	31. 10.	75-год. Поштанске штедионице	1	25	1,10	1	1	54.000
17.	25. 11.	Музејски експонати	4	25	6,60	2		50.000
18.	31. 12.	Уметност	4	25	6,60	2		50.000
УКУПНО:			47 марака и 1 блок		76.45			

- Редовне поштанске марке штампаће се према потреби.
- Номинале марака су подложне променама и зависе од промена тарифе за поштанске услуге у земљи и иностранству.
- У току реализације овог Програма могуће су измене и допуне.

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

PTT
 SAOBRAĆAJA
 „SRBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

TT SAOBRAĆAJA „RBIJA”

CIP

SAOBRAĆAJNI INSTITUT

BEOGRAD, Nemanjina 6/4
Telefoni: 011/ 682-054, 681-645
Telex: 11188 ŽTP BGD; Telefax: 688-750, CIP BGD

Aktivnosti:

- **Studije i istraživanja**
 - istraživanja, tehno-ekonomske analize i studije u saobraćaju i drugim privrednim oblastima
- **Investiciono-tehnička dokumentacija**
 - projektovanje železničkih pruga, stanica i čvorova
 - projektovanje drumskih saobraćanica
 - projektovanje tunela i ostalih podzemnih objekata
 - projektovanje svih vrsta mostova
 - projektovanje svih objekata visokogradnje
 - geotehnička istraživanja
 - premeravanje i kartiranje terena
 - projektovanje elektro i mašinskih postrojenja i opreme
 - projektovanje regulacija reka i vodotoka, industrijski i gradski vodovod i kanalizacija, prečišćavanje voda

- **Konsalting**
 - vođenje kompletnog inženjeringa
 - vršenje stalnog stručnog nadzora, građenje u ime i za investitora, svih vrsta objekata
 - plasman i realizacija novih tehnologija
 - poslovno povezivanje sa stranim partnerima

Saobraćajni institut CIP je danas formula poslovnosti, brzine, kvaliteta i poverenja. Formula nastala prožimanjem bogatog iskustva i tradicije 115 godina stručnog i naučnog rada na železnici u Srbiji i Jugoslaviji i savremenih dostignuća.

115
SEĆANJE ZA BUDUĆNOST

"KRSTIĆ"

Prva samostalna specijalistička filatelistička radnja

Ljube Stojanovića 12

11000 Beograd

Tel./Fax 011/76-26-76

Nudimo bogat asortiman maraka i poštanske istorije svih jugoslovenskih područja po najpovoljnijim tržišnim cenama.

Odobravamo popust i plaćanje u više rata, pri većim kupovinama

RASPOLAŽEMO (između ostalog) specijalizovanim i sveobuhvatnim lagerom :

- * SRPPSKA PREDFILATELIJAuključivši i retkosti
- * SRBIJA KLASIČNI PERIOD 1866. do I rata
- * CRNA GORA Kneževina i Kraljevina 1874. do I rata
- * BOSNA I HERCEGOVINA klasični period do I rata
- * SHS IZDANJA..... B i H, Slovenija (verigari) i Hrvatska
- * FIUME * BARANJA* EXIL i ostala lokalna izdanja
- * KRALJEVINA JUGOSLAVIJA od 1921.do II rata
- * OKUPACIONA IZDANJA JUGOSLAVIJEdo 1945.
- * SPECIJALIZOVANA OKUPACIJA SRBIJE i N.D.H.
- * PROVIZORNA IZDANJA JUGOSLAVIJE 1944.do 1945.
- * S.T.T. V.U.J.ATRST,PULA,RIJEKA i ZONA B
- * JUGOSLAVIJA 1944.do 1990.u svim varijantama

Naša ponuda se sastoji od nežigosanih i poništenih maraka

U BESPREKORNOM KVALITETU SA ATESTIMA KADA JE POTREBNO

Za sav kupljeni, ili nabavljeni materijal našim posredstvom, dajemo višegodišnju garanciju.

KOD NAS MOŽETE IZVRŠITI KONSULTACIJU ILI BESPLATNU PROCENU

RASPOLAŽEMO NAJŠIRIM ASORTIMANOM POŠTANSKE ISTORIJE BALKANSKIH ZEMALJA, kao i PROBAMA, GREŠKAMA U ŠTAMPI, SPECIJALITETIMA svih vrsta, FDC KOVERTIMA, CELINAMA, RAZGLEDNICAMA i LITERATUROM, posebno AMBALAŽOM i DRUGIM FILATELISTIČKIM PRIBOROM

ZA POPUNJAVANJE ASORTIMANA rado OTKUPLJUJEMO bolje marke ili pisma, (poštanske celine) kao i ZBIRKE i veće partije maraka.

TRAŽITE NAŠU OTKUPNU LISTU

VAŠE NAJRAZNOVRŠNIJE NARUDŽBINE možete uzeti LIČNO kod nas u radnji ili naručiti POŠTOM ili TELEFAXOM

САДРЖАЈ

Реч уредника	1
ЈУФИЗ VIII - коментари и оцене : Изложба с укусом празника	2
Др Јован Величковић : Велика изложба изблиза	4
Проф. др Милорад Јосиповић : ЈУФИЗ VIII - пропусти и дилеме	7
Др Мирко Царан : Старе разгледнице Београда	9
Александар Крстић : Промоција "Српског филателистичког клуба"	11
Александар Крстић : Привлачна Рапова аукција	13
Инг. Мирослав Хагер : Рат у претходној Југославији на изложби у Бечу	14
Драган Деспотовић : Градовима Србије у филателистичке походе	15
Др Јован Величковић : Фалсификати коверата Првог дана (FDC) Југославије	16
Војин Вишацки : Војне цензуре 1876. - 1945. (наставак)	17
Ђорђе Радичевић : Особености зупчења на босанском издању "Крајолици" (наст.)	43
Јубилеј "Ваљевског филателисте"	45
Пут поштанске марке до тржишта	46
Дарио Пољаник : Историја послератне апатинске филателије	47
Гвожђар Менар : 75 година филателије у Бањој Луци	48
Зорај Бошковић : Локално издања Добој	49
Марија Црнић Пејовић : Један непознат филателистички часопис у Боки	52
Пригодни поштански жигови	56

Доброљдан је поштом.

Традиција сачувања вредности
1921-1996.

